

Slniečko 1

ROČNÍK 19. (41.)

SEPTEMBER 1986

3 Kčs

Oslík Ťapko DANIEL HEVIER Bola raz jedna Stela, čo mala hračiek veľa. Najradšej zo všetkých hračiek mala sivého oslíka. Čo k nemu prišla? Nijako — ten oslík prišiel k nej. Ťap, Ťap, Ťap — doťapkal jej rovno do ruky. A tak mu ostalo meno Ťapko.

Ďapko bol neobyčajne šikovný oslík. Dokázal aj spievať, pravdaže, keď mu Stela trochu pomohla:

*Ja som Ďapko oslík,
ťap, ťap, ťap.
Ja som Stelin poslík,
ťap, ťap, ťap.
I á... i á...*

Na tomto mieste chcel Ďapko zaspievať: „I adresárik svoj mám, zapíšem si všetko tam.“ Ale „adresárik“ nemohol ani za svet vysloviť, a tak stále opakoval: „I-ááá, I-ááá...“

„Keď si môj poslík, budem po tebe posilať všelijaké odkazy,“ povedala Stela a hneď po ňom poslala mamičke jeden veľmi dôležitý a neodkladný odkaz.

Oslík Ďapko ťapkal z detskej izby cez predsieň do kuchyne a odovzdal Stelinej mamičke tento odkaz:

*Ja som Ďapko oslík,
ťap, ťap, ťap.
Ja som Stelin poslík,
ťap, ťap, ťap.
Stela chce ísť na obed,
zjedla by vraj celý svet.
I á... i á...*

Na tomto mieste chcel Ďapko zaspievať: „A ananás v pohári, do práce sa, cukrári!“ Ale slovo „ananás“ nemohol ani za nič vysloviť, a tak stále opakoval iba „I-ááá, I-ááá“.

Ale mamička aj tak všetkému porozumela. Pochválila Ďapka za to, že je takým dobrým poslíkom, a odkázala po ňom Stele, že je obed prichystaný. Potom sa Stela spýtala, či si musí pred obedom umyť aj ruky, a mamička jej po Ďapkovi odkázala, že si ich veru má umyť, a potom sa jej ešte Stela spýtala, či si ich musí umyť aj mydlom, a mamička jej po oslíkovi prikázala, že si ich mydlom musí umyť — a oslík Ďapko odovzdal všetky odkazy bez chyby!

Ale toto všetko sa stalo už dávno, keď bola Stela ešte malá a mamička jej musela pripomínať, že si pred každým jedlom musí umyť ruky. Vtedy mala Stela ešte málo rôčikov a veľa hračiek. No čím mala rokov viac, tým mala hračiek menej. Jedna po druhej kamsi odchádzali a Stela ich už nikdy nevidela. Až jej nakoniec zostal iba ten oslík Ďapko.

Oslík Ďapko však už veľmi zriedkavo ťapkal po zemi, málokedy sa ozývala jeho pesnička.

Zo Stely bola už veľká slečna a na oslíka-poslíka nemala čas.

Jedného dňa si Ďapko povedal: „Páni moji, veď tá moja Stela je už celkom veľká! S hračkami sa už neháva! Všetky od nej odišli. Nevidím tu hovoriacu bábiku, ani bodkovaného šaša, ani natahovacieho panáka. I á... I á...“

Oslík Ďapko chcel povedať „I angorský zajac zmizol“, ale slovo „angorský“ nevedel

vysloviť, a tak stále opakoval iba „I-ááá, I-ááá...“

„No čože,“ povedal si napokon. „Poberiem sa i ja tam, kam odišli všetky ostatné hračky.“

Ste zvedaví, kde to je? Tam a tamto a ešte trochu ďalej. Tam, kam odchádzajú všetky hračky detí, ktoré už vyrástli. Do Stratena. Cesta do Stratena je však dlháááá a ďalekáááá...

Oslík Ďapko si ťapkal po ulici, ale pomaly sa to jeho ťapkanie zmenilo na hopkanie a to hopkanie na cupkanie a cupkanie na klopkanie. Jedným slovom, oslík Ďapko na tej dlhej ceste vyrástol a stal sa z neho naozajstný živý oslík. Narástli mu naozajstné uši a naozajstný chvost a naozajstné kopýtko.

„Ako krásne klopám!“ potešil sa oslík, ale potom zosmutnel.

„Pánafera! Veď ja už neťapkám, ale klopám, a tak sa nemôžem volať oslík Ďapko, ale

oslík Klopko! Toto meno sa mi nepáči! Radšej sa nebudem volať nijako!“

A tak sa z oslíka Ďapka stal celkom obyčajný oslík bez mena.

Ale aby sme nezabudli na Stelu, z ktorej už bola dospelá žena. Jedného dňa bola so svojim mužom a malou Stelou v zoologickej záhrade. Bolo tam veľa zvierat, ale Stelke sa najväčšmi páčil — hádajte kto? Jeden sivý oslík. Stál pri plote a klopkal kopýtkom.

„Aha, mami, to je ten tvoj oslík-poslík Ďapko!“ zvolala malá Stela. „Ako len narástol!“

„Ale kdeže!“ zasmiala sa mama Stela. „To sa ti iba zdá...“

„A nezdá!“ povedala dcéra Stela. A prihovrila sa oslíkovi: „Ďapko, pravda si to ty? Povedz, že si to ty!“

Oslík veselo zastrihal ušami, kývol chvostom, zahrabal kopýtkami a zahíkal:

„I-ja, I-ja, I-ja!“

Zlatý kľúčik k letu

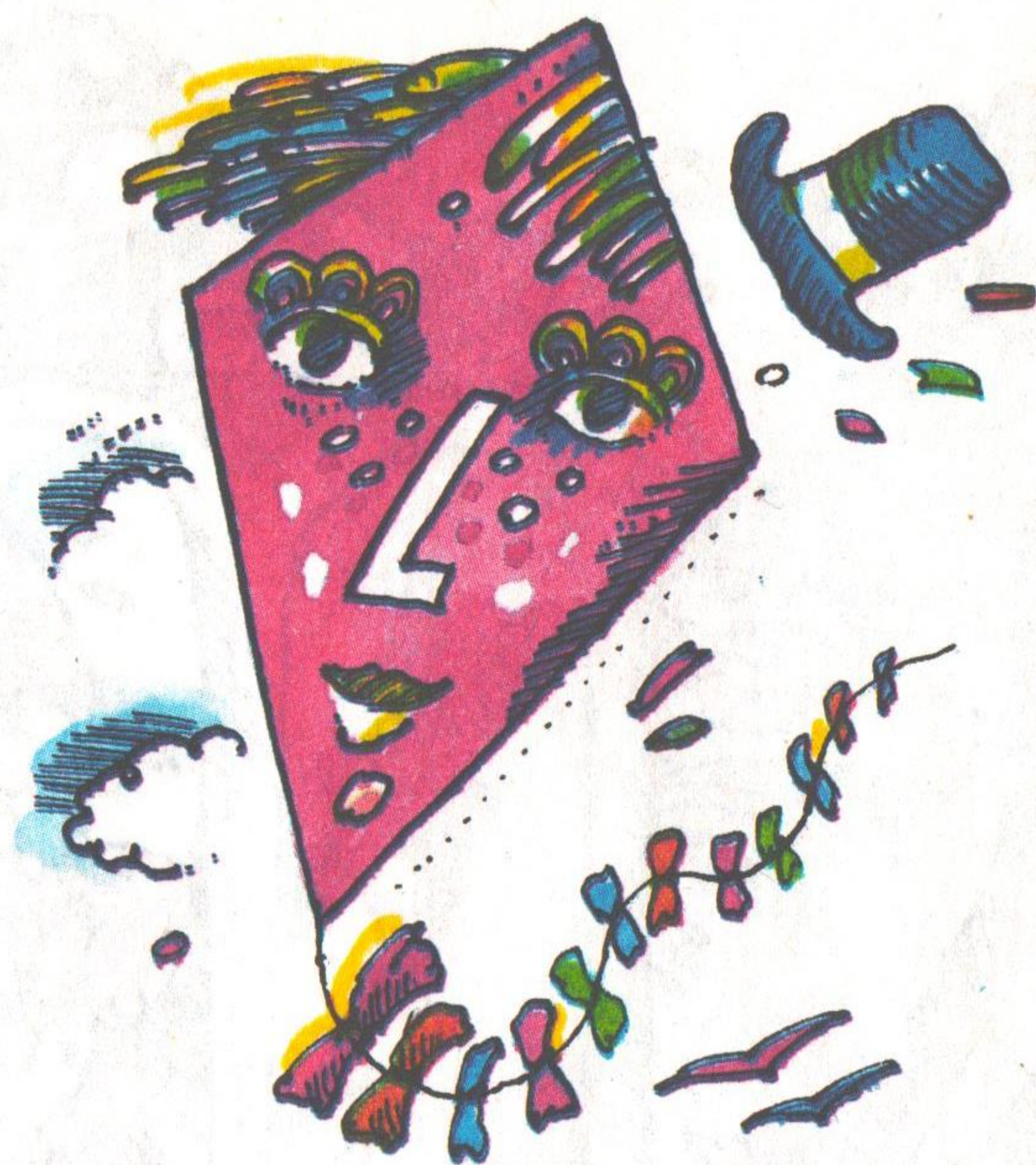
JÁN ŠIMONVIČ

U starej mamy

Keď si slnko vopchá hlavu
do periny z obláčka,
udice ti v rukách chladnú,
tieň barinky pozháša.

K dedine sa nesie vonný
vietor s trávou skosený,
keď jak stádo hnedých koní
letí ten tieň po zemi.

Len čo sa však v riedkom mračne
zjaví miska oblohy,
slniečko z nej deťom začne
špliechať svetlo pod nohy.

Môj kamarát

Vrību zdrapí za šticu,
keď ju rozčesáva.
(Ako si vie zavzdychnúť
jej zelená hlava!)

Hojdá vodu v jazere,
vrta do nej jamky.
(S vôňou, čo z lúk naberie,
roztopašne šantí.)

Skok zo stromu na plôtik
ako veвериčka!
(Pri ušiach vám zanôti,
už ho máte v tričkách!)

Vždy v jeseň sa rozkričí,
rozháňava teplo.
(Chladný ako nórsky vír,
môj kamarát vietor.)

Leto

Kto odtrhne si púpavu,
má zlatý kľúčik k letu,
a ak si ju dá na hlavu,
hneď zlaté slnko je tu.

A tak sa všetko rozsvieti,
aj biele krídla husí,
bicykel o strom opretý,
v lete to tak byť musí.

Aj voda preto teplá je,
že svieti mnoho púpav?
To od púpav sa dostane
za horúčavy úpal?

Október

Nad riečku sa vietor vláme
natrhnutým oblakom,
schmatne kríky, zizne na ne,
akoby si pokľakol.

Pozri, ako kmáše lístie
ostrou metlou do vody.
Bodliak sa jak starček kníše,
kým aj jeho odhodí.

Dva vetry

Raz ma plesol južný vietor
svojím pláštom po tvári,
obzriem sa, ach, už ho nieto,
len oheň, čo v diaľke stretol,
z radosti sa rozžiaril.

Teplo, pobalené v noškách,
je na každom výslní.
Trpezlivá jeseň počká,
kým seversky prísny rozkaz
ujúkaním vyplní.

Už severák láme z mračien,
nad potokom z nich valí hmlu,
zošmykne sa dolu, mľaskne
a hneď zvyšky tepla hádže
von, za našu krajinu.

Ako Ondřík začaroval Gabiku

Gabika nemôže zaspáť. Koho niečo trápi, tomu sa zle zaspáva. A Gabiku trápi všeličo. Napríklad to, že jej dnes Ondřík Záruba v škôlke povedal Gabica-opica! A nielen on! Najprv jej tak povedala Linda Žufanková. Ona prvá ráno zbadala, že Gabike vypadol zub. Pravdaže to zbadala prvá, veď práve ona Gabiku naviedla, aby si odhryzla z jej jablka. A len čo zbadala, že Gabike chýba zub, hneď začala na celé kolo vyspevovať:

Sýkorová Gabica je štrbavá opica!

Od nej sa to naučili aj ostatní a skoro všetci sa potom Gabike takto posmievali. Ešte aj Ondřík Záruba! Ten istý Ondřík, ktorý ju iba včera zaviedol pod strom, čo má konáre až po zem, a tam jej pošepkal:

„Gabika, ty si ako bábika. Taká pekná, vieš?“

A nielen to! Ešte jej aj sľúbil, že sa odteraz bude hrať navždy len s ňou, ak mu dovolí, aby ju na chvíľku začaroval. Gabika mu to dovolila, hoci sa dosť bála. Tak sa bála, že pri tom čarovaní radšej zatvorila oči. Ale vôbec to nebolelo. Ani neštípalo. Ondřík ju začaroval naozaj veľmi šikovne. Iba trochu ju pritom poštekľil nosom po líci. Lenže odčarovať ju už nestihol, lebo ich pod stromom

vysledila Linda. A preto sa Gabika tiež trápi. Veď kto ju teraz odčaruje? Ondřík Záruba určite nie. Odkedy je Gabika štrbavá, ani si ju nevšímne. Dnes mu dala tri cukríky, jednu čokoládu, aj ho dvakrát zbila, ale ani potom nechcel s ňou ísť pod strom a odčarovať ju. Takže odvčera je stále začarovaná! Určite preto musí na toho Ondra Zárubu stále myslieť. Aj dnes stál Ondřík pod stromom, čo má konáre až po zem. Ibaže nie s Gabikou. Bol tam so Zuzkou Baginovou. A Gabika na vlastné uši počula, ako Zuzke hovoril:

„Zuzička, ty si ako ružička. Taká pekná, vieš?“

Možno aj Zuzku Ondro potom začaroval, ale Gabika tam už vtedy nebola. Keby tam radšej nebola bývala ani predtým, keď Zuzke hovoril, že je pekná ako ružička. A prečo tam

bola? Zasa len kvôli Linde Žufankovej. To ona Gabiku uprosila, aby jej pod tým stromom pohľadala jej stratené okuliare. Veď ju za to klamstvo Gabika riadne vykvákala za vrkoče! Možno to Lindu aj troška bolelo. Ale dozaista nie tak, ako vrieskala. Vrešťala tak, akoby jej Gabika odtrhla celú hlavu! Pritom jej nevytrhla ani jediný vlások. Súdružka učiteľka sa na Gabiku aj tak veľmi nahnevla.

„Ešte včera sme mali v škôlke Gabiku milú ako bábiku, a dnes od rána tu máme namiesto nej hotovú čerticu! Ak ešte niečo vyparatiš, poviem tvojej mame, čo si dnes navystrájala!“

Aj to urobila. Súdružka učiteľka vždy splní, čo sľúbi. Povedala mame aj o Ondříkovi, aj o Linde, aj o Soničke Lánikovej. Keby však Gabika bola vedela, že zrkadielko patrí Soničke, nebola by ho rozbila. Rozbila ho iba preto, lebo si myslela, že patrí Ferovi Vavrekovi. A Fero nemá čo Gabike strkať pod nos akési zrkadielko a vypytovať sa jej, či tam náhodou nevidí štrbavú opicu.

Najhoršie je, že pre to všetko, čo dnes Gabika navystrájala, jej mama už nikdy neporozpráva rozprávku. Mama vlastne povedala, že jej neporozpráva rozprávku dovtedy, kým sa Gabika neprizná, prečo dvakrát zbila Ondreja Zárubu, Lindu vykvákala za vlasy a Soničke rozbila zrkadielko. To však neprezradí nikdy nikomu! Nie je nejaká Linda Žufanková, čo na každého žaluje. Svojej bábike Valike by to možno prezradila, lenže tú jej ocko vzal. Také dievča, ktoré bije chlapcov, kamarátky kváče za vlasy a rozbíja im zrkadielka, si vraj bábiku nezaslúži — môže spať aj s opicou.

Bábiku Valiku dostala Gabika už dávno od mamy a ocka namiesto sestričky. Vtedy bola Gabika rovnako veľká ako Valika, aj sa jedna na druhú podobali, lebo sa rovnako pekne usmievali. Teraz je Gabika od Valiky o hlavu vyššia a usmievať sa pre nič za nič nebude, nemusí hneď každý vedieť, že je štrbavá! Nech si len ocko Valiku nechá, lokedy chce, aj tak to nie je nijaká naozaj-

stná sestra! Keby bola naozajstná, neusmievala by sa, keď je Gabike smutno! Bez takej sestry sa Gabika ľahko zaobíde — môže spať hoci aj s opicou. A možno to ani nie je obyčajná opička, veď jej ju darovala na piate narodeniny starká z Cífera. A od starkej nie je nič obyčajné! Ani vianočný koláč, ktorý im babka upiekla, nebol obyčajný, hoci tak vyzeral. Každý, kto ten koláč ochutnal, hovoril to isté: „To je jednoducho rozprávkový koláč!“ A s opičkou od starkej to môže byť tiež nejako tak. Možno len vyzerá ako obyčajná, a pritom môže byť celkom dobre rozprávková. Alebo taká, čo rada rozpráva rozprávky! Alebo taká, čo rozprávky počúva! Najlepšie bude, ak jej Gabika hneď jednu povie. Azda sa im potom obom potom rýchlejšie podarí zaspáť.

Gabika si pritúlila opičku bližšie k sebe, nadvihla jej ovisnuté uško a vtom už začala rozprávať

Rozprávku o štrbavej opičke

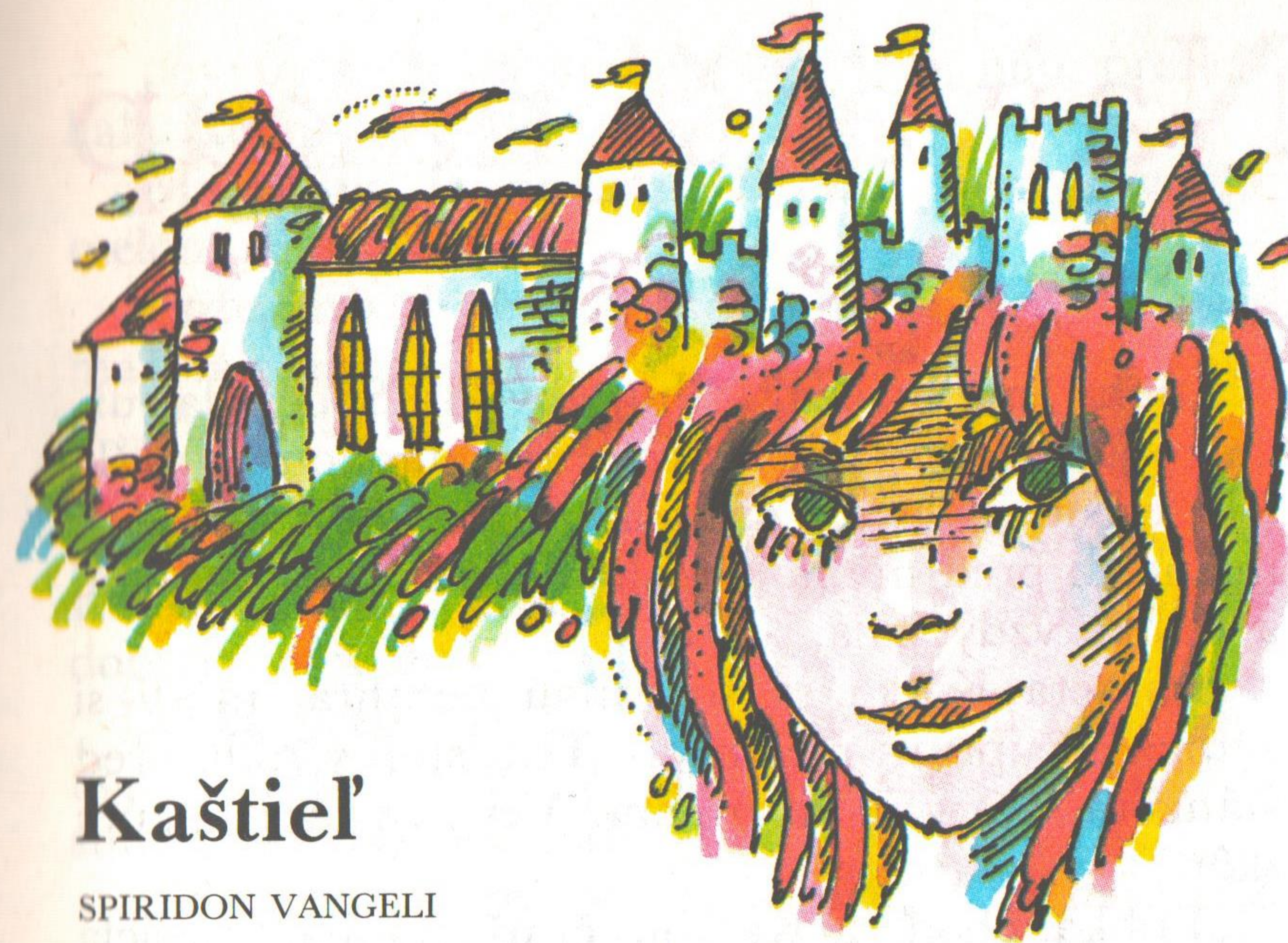
Bola raz jedna štrbavá opička. Vyzerala ako celkom obyčajná plyšová opička, lenže

bola rozprávková. Poznala všelijaké kúzla a čary a tiež veľa veselých rozprávok, ktoré ju naučila starká z Cífera. Keď ju naučila aj tú poslednú, vzala starká opičku a odniesla ju svojej vnučke. Dievčatko babke poďakovalo, opicu posadilo na poličku a viac sa o ňu nestaralo. Stále sa hralo iba s bábikou Valikou. Opička by sa bola tiež rada hrala, alebo niekomu rozprávala nejakú veselú rozprávku, ale nemala komu, lebo dievčatku rozprávala rozprávky mamička. No raz ktovie prečo mamička s rozprávkou neprišla. Opička vykukla z police a čo videla? Videla, že dievčatko je už tiež štrbavé ako ona a že už nemá bábiku Valiku. Opička hneď zbadala, že sa dievčatko pre niečo trápi. Preto rýchlo zoskočila z police a spýtala sa: „Prečo sa trápiš, sestrička? Ublížil ti niekto?“ A dievčatko povedalo: „Áno, ublížil. Ublížil mi Ondro, Linda a trochu aj Fero Vavrek.“ A opička povedala: „Kto vo dne niekomu ublížil, tomu sa v noci nedobré sníva.“ Presne to isté hovorila starká z Cífera. Potom opička požičala dievčatku čarovné okuliare. Cez ne Ga-

bika videla, čo sa sníva Ondrovi Zárubovi, Linde a Ferovi. Ondrovi sa snívalo, že ide k stromu, čo má konáre až po zem. Ide, ide, a odrazu pod stromom zbadá ropuchu. Škaredá ropucha mu hovorí: „Ondriček, ty si ako cukríček, teba si vezmem za muža! Ale najprv ťa troška začarujem.“

To už dievčatko nechcelo vidieť, radšej sa pozrelo, čo sa sníva Linde. Snívalo sa jej, že sedí na lúke a pozerá sa, ako jej rastie nos. Lúčna víla jej prisľúbila, že jej narastie taký, aby ho mohla všade strčiť, hoci aj do obloka na treťom poschodí, kde býva Gabika. A naozaj jej narástol. Ako však pôjde zajtra s takým dlhým nosom do škôlky? Aj jej sa budú všetci posmievať, ako sa ona posmievala Gabike, keď jej vypadol zub. Linda začala plakať, aby jej víla ten dlhokánsky nos odčarovala. „Ale najprv mi musíš sľúbiť, že už nikdy nebudeš strkať nos ta, kam nemáš,“ pohrozila jej víla. Linda jej to určite sľúbila, ale na to sa už dievčatko nepozeralo. Veľmi ho na nose tlačili čarovné okuliare, aj sa mu veľmi chcelo spať. Ferovi Vavrekovi sa beztak muselo snívať, že v rozbitom zrkadielku vidí štrbavého opičiaka.

(Pokračovanie)

Kaštieľ

SPIRIDON VANGELI

„Mama,“ spýtal sa raz Tudor, „prečo nazývaš túto izbu kaštieľom? Kaštieľ je predsa veľký nádherný dom, nie?“

„Preto, lebo do tejto izby vodíme len hostí. A vieš, kto v nej zostane, keď hostia odídu?“

„Kto?“

„Spomienka na starého otca a starú mamu. Na stenách zostali ich zarámované fotografie a koberec vlastnoručne tkala stará mama.“

„A okrem nich tu ešte kto zostane?“

„Kvety bazaličky.“

„A ešte?“

Na túto otázku odpovedal Tudorov otec:

„Žije tu aj dobrá víla. Iste si ju pamätáš z rozprávok. Je krásna a dobrá.“

„Teda už viem, prečo je tu tak pekne!“

Chlapec si zaumienil, že vílu vysledí.

Číhal na ňu schovaný za vankúšmi, až sa raz dočkal: začul pod oknom tiché kroky.

„Ach, či je len krásna! Tak to je tá dobrá víla!“

Zácloná sa zrazu odhrnula a Tudor zbadal mamu s bazaličkou v ruke.

„Tak ty si tá dobrá víla!“

Mama sa usmiala a pohladkala Tudora po hlave.

Prel. BRANISLAV CHOVAN

MARKÉTA SYNKOVÁ

Rozprávka

Na bielom koni rytier v sedle.
Kam cvála rytier na koni?
Z jaskyne dračej devu vedie
krásnu jak slnko v jabloni.

Rytier si nôti. Ktorú asi?
O drakovi, čo dostal strach,
o deve, ktorej zlaté vlasy
rozhodil vietor po pleciah.

Vrana a hrdlička

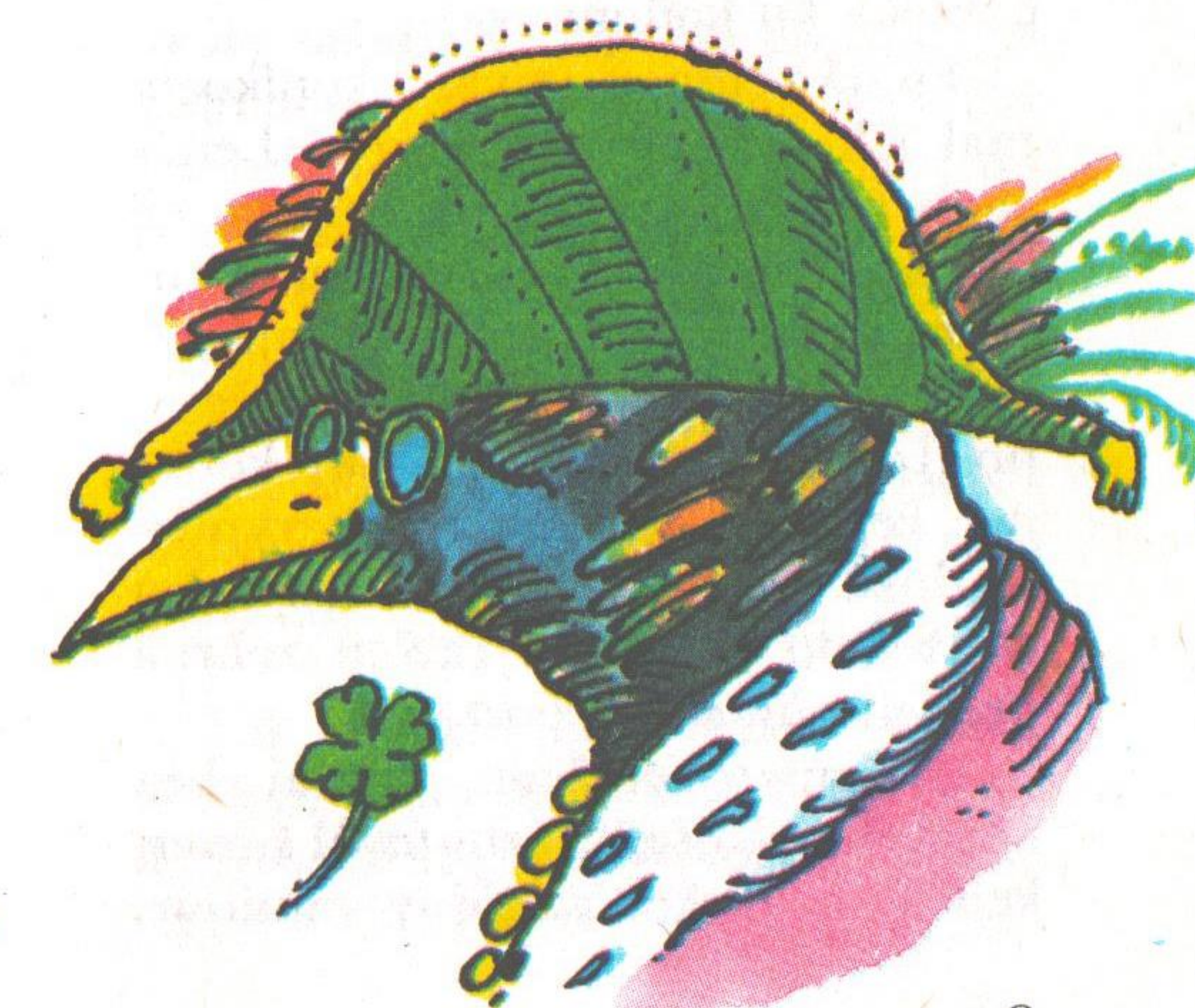
Jedna čierna, druhá biela,
kamarátky, hej.
Aj sa naučili veľa
jedna od druhej!

Len počúvaj ako ja,
že sa skoro nelíšia?

Keď hrdlička letí hore,
tak sa ide rozkrákať.

A keď k nám už jar sa blíži,
začne vrana cukrovať.

Prel. VOJTECH KONDRÓT

Drž sa svojho kopyta!

ONDREJ LAURINC

Kedysi dávno žil jeden šuster. Od rána do večera opravoval vo svojej dielni starú, zošliapanú obuv alebo vyrábal novú, aby mal neskôr čo opravovať. Šuster bol majster naslovovzatý, vychýrený po celom okolí. Keď si sadol na trojnožku, ruky sa mu len tak mihali pri vystrihovaní kože, pritíkaní podrážok či natahovanie čižiem na kopytá. Myslel mal voľnú, ničím nezaťaženu, nuž niet sa čo čudovať, že v predstavách sa neraz zatúlal ďaleko od svojej práce. Vtedy sa jeho trojnožka premieňala na ohnivého tátoša, podrážka na skvostne vybíjané sedlo a on sám na švárneho junáka. Raz, opantaný takýmito vidinami, sa rozhodol, že pôjde do sveta hľadať vytúžené šťastie.

Prvé kroky ho zaviedli do kráľovského zámku, kde práve zháňali paholka ku koňom.

Tu už nemusel snívať o koníkoch, mal ich priamo pod rukou. Lenže zaobchádzať s nimi nevedel, iba čo ostatným koniarom prekážal v robotě. Raz sa priplietol pod nohy jednej kobyly, a keď ju začal česať proti srsti, uštedrila mu taký kopanec, že milý šuster dobreže nevypusťil dušu. Skúsil to teda u zámočkej strážke, do ktorej ho razom zobrali pre jeho urastenú postavu.

„Švárnym môžem byť aj bez ohnivého tátoša,“ rozhutoval šuster, keď si navliekol parádný mundúr.

Najväčší nákup

IVAN KALAŠ

Lubka má naozaj dlhú chvíľu. Spočítala už, koľko je melónov vyložených pred stánkom, a vyšlo jej šesťsto dvesto. Zrátala, koľko stojí ľudí za mamou i pred mamou. Bolo ich veľa, rad narastal a Lubka vzdychala.

Ani teta Katka sa so mnou nezahrá, myslí si Lubka a čupí pri melónoch. Teta stojí v rade pred stánkom, ktorý je za rohom. Verí, že tam nakúpi skôr.

„Lubka, choď za Katkou, či už vystála,“ posielala ju mama, aby dcérku zabavila.

To je nápad! Lubka beží za roh. Na chodníku zbadala kriedou nakreslenú škôlku. Hop, hop, hop, v letku ju preskakovala a hneď našla tetu. Aj tá je otrávená.

„Koľkátá je mama?“ pýta sa. „Ja som piata.“

„Mama je šiesta, ale raz-dva bude siedma.“

Teta Lubkiným počtom nerozumie, a tak sa radšej usmeje.

„Povedz mame, že jej nakúpim, ak prídem na rad skôr než ona, dobre? Choď a spýtaj sa, čo potrebuje.“

Hop, hop, hop, Lubka preskakovala škôlku dolu hlavou — nie Lubka bola dolu hlavou, ale škôlka

— povypytovala sa mamy, hop, hop, hop, preskakovala škôlku hore hlavou a hlásila:

„Mama už je desiata. A chce dva najväčšie melóny.“

„Čože, dva?!“ teta Katka skoro neverí. „Budete mať návštevu?“

„Áno, teta. Obrovskú návštevu.“

„Tak teraz povedz mame, že ak ona kúpi skôr, nech mi vezme malý melón a kilo papriky. A, Lubka,“ volala teta za dievčatkou, „aj hrušky, dobre? Pol kila.“

Lubka prefrngla škôlkou dolu hlavou hop, hop, hop a našla mamu už blízko pultu. Ale za mamou stálo teraz dvanásť ľudí!

„Teta chce, aby si jej kúpila dva najväčšie melóny, lebo k nim príde obrovská návšteva, tri kilá papriky, dve kilá paradajok a plnú tašku hrušiek.“

Ako to všetko odvedieme, myslí si mama, ale Lubka už je preč. Hop, hop, hop, letí cez škôlku hore hlavou.

„Mama je dvanásť a chce plnú tašku hrušiek.“

Lubka sa už nenudí. Veď teta aj mama práve nakupujú. Lubka teraz skáče škôlku hore-dolu a čaká. Teší sa na melón.

Dlho sa však z neho netešil. Hneď v prvú noc sa pred ním znenazdajky vynoril veliteľ stráže a skríkol:

„Ukáž, ako budeš brániť svojho pána!“

Vylakaný šuster sa rozohľadol halapartňou a udrel.

„Ej, kamarát, sily máš dosť, ale zaťal si vedľa a privysoko,“ ukázal veliteľ na halapartňu trčiacu vysoko v bráne.

„Mundúr dolu! Takých strážcov u nás nepotrebujeme!“

Ráno sa ho našťastie ujal hlavný komorník, ktorému kedysi šil čižmy, a ustanovil ho za lokaja. Šustrovi sa zdalo, že sa pred ním otvorili nevídané možnosti. No zatiaľ sa pred ním otvárali len dvere do panských komnát, či vlastne ich otváral on.

„Ale čo ak sa jedného dňa stanem hoci kráľovským radcom? A múdrymi rečami si určite získam obdiv panovníka, a tým i dvorných dám,“ sníval šuster. „Najmä mladých a pekných,“ dokončoval svoj sen.

Možno by sa mu to bolo aj vyplnilo, keby nie nemilej príhody. Vo veľkej horlivosti raz zavrel dvere za istou krásavicou skôr, než mal, a privrel jej šaty a sebe skvelú budúcnosť. Kráske sa síce srdce rozbučalo, ale od zlosti. Panovník, ktorý to videl, sa naňho oboril:

„Čo za nemešlo to postavili k dverám! Ako si sa sem dostal a kto vlastne si?!“

„Šuster, vaša jasnosť?“ vyjachtal obuvník.

„Keď si šuster, máš sa držať svojho kopyta!“

Šuster sa bezradne poobzeral okolo seba. Keďže nijaké kopyto, ktorého by sa mohol chytiť, nablízku nebolo, pre istotu schmatol do rúk jedno krídlo dveri.

„Si ty ale tlk,“ rozosmial sa kráľ. „Svojho, rozumieš, svojho šusterského kopyta sa máš držať, a nie sa pchať do roboty, ktorú neovládaš! Zmizni mi z očí, nech ťa tu viacej nevidím!“

Tak sa zrodilo dodnes známe a platné úslovie o šustrovi a jeho kopyte. Alebo to bolo inak? Ktohovie!

Povrázok s tromi uzlami

LOTYŠSKÁ
LUDOVÁ ROZPRÁVKA

Otec a mať mali syna, čo sa veľmi rád hral pri vode. Darmo ho od nej odťahovala mať, darmo ho odťahoval otec. Len čo mal chlapec niečo v rukách, lyžicu, mažiar či čiapku, už to aj bolo v rieke, aby si vraj plávalo.

Nakoniec si otec s matkou povedali, že keď tak chlapec prahne za vodou, nech sa stane námorníkom.

Otec našiel staručkého námorníka, ktorý chlapca začal priučať všelijakým námorníckym múdrosťam.

Chlapec sa učil rád, takže starček čoskoro povedal:

„Viac ťa už, chlapče, nemám čomu naučiť.“

Keď sa lúčil, daroval svojmu žiakovi povrázok a riekol:

„Hoci teraz poznáš všetky vetry, moria i krajiny sveta, dobrému námorníkovi to nestačí. Preto ti dám povrázok s tromi uzlami. Kým ho budeš mať, budeš vládcom mora i vetrov. Keď v bezvetrí rozviažeš prvý uzol, hneď začne fúkať priaznivý vietor. Keď rozviažeš druhý uzol,

strhne sa búrka, keď tak urobíš s tretím, more sa upokojí.“

Pobral sa starček svojou cestou a mladý námorník vyplával na more. Ostatní námorníci sa iba čudovali, lebo vždy mal priaznivý vietor, nikdy ho neprekvapila búrka a nepostihlo pri plavbe iné nešťastie.

Raz priplával mladý námorník do kráľovského prístavu, v ktorom kotvilo veľa lodí pripravených vyplávať. No len čo pristál náš námorník a rozviazal tretí uzol, v mori sa nerozhojdala ani jedna kvapka, na súši sa nezachvel ani osikový lístok. Lode museli zostať v prístave.

Čakali deň, čakali dva, no vie-

tor nie a nie zafúkať. Námorníci boli sklamaní, no kráľovský syn ešte väčšmi. V ten deň mal vyplávať za svojou nevestou do susedného kráľovstva.

Kráľovič slúbil všetko tomu, kto ho prepraví cez more, ba starý kráľ ponúkal polovicu kráľovstva, ak niekto pomôže jeho synovi včas sa dostať k neveste.

Keď sa to dopočul mladý námorník, rozhodol sa vyplávať. Kráľovič sa potešil, nastúpil na palubu jeho lode a námorník rozviazal prvý uzol. V tej chvíli zavial priaznivý vietor, takže loď sa vznášala na vlnách ako čajka. Na druhý deň ráno zazrel kráľovič zámok, a kým sa on potom

náhlil k neveste, mladý námorník sa vrátil k starému kráľovi a povedal mu:

„Nechcem tvoje kráľovstvo, lebo taký pekný život, aký mám na lodi, nemá ani kráľ.“

Nuž pozval starý kráľ námorníka aspoň na návštevu do svojho zámku. Lenže okrem syna mal kráľ aj peknú dcéru. Keď ju námorník zazrel, razom sa mu zachcelo zostať na zámku.

Raz prišli do zámku pytači. Poslal ich kráľ, ktorý žil na neprístupnom ostrove. Lenže princeznej sa už zapáčil mladý námorník, a tak pytačov odmietla.

Netvářili sa urazene, iba požiadali, aby mohli v zámku prenocovať, lebo plavba nocou je nebezpečná. No ráno ich už nebolo. V noci ušli a uniesli aj princeznú.

Starý kráľ od žiaľu celkom osivel. Vedel, že svoju dcéru viac neuvidí. Ostrov, na ktorý ju odviezli, obkolesovali totiž vysoké hory a množstvo podvodných skál. Mladý námorník sa však rozhodol, že princeznú zachráni.

Len čo sa jeho koráb priblížil k ostrovu, lode ostrovanov mu s napätými plachtami leteli v ústrety. Námorník prikázal spustiť kotvy. Len čo sa nepriateľské lode priblížili k podmorským skalám, rozviazal druhý uzol na svojom povrázku.

V tom okamihu sa strhla strašná búrka. More sa vzdúvalo, vysoké vlny sa obrovskou silou vrhali na lode. Stožiare praskali, rozliehalo sa volanie o pomoc.

Aj koráb mladého námorníka more pohadzovalo ako orechovú škrupinu, ale reťaze na kotvách boli pevné. Loď zostala na mieste.

Námorník rozviazal tretí uzol a všetko stíchlo. Vlny opadli, v pokojnom mori plávali iba trosky rozbitých nepriateľských lodí a zdrapy ich plachiet.

Námorník so svojimi ľuďmi vystúpili na breh, vzal princeznú na loď a šťastne sa vrátili domov.

Čoskoro slávil svadbu. Mladý námorník sa usadil v zámku. Iba z času na čas napol plachty a vyplával na more. Povrázok s tromi uzlami bral vždy so sebou a hovoril, že keď zostarne, podaruje ho chlapcovi, ktorému už v detstve vzplanie v srdci túžba po morských šíravách.

Prel. K. ŠTVRTECKÁ

JOZEF PAVLOVIČ

Parádna rodina

Rajčinový krík je jedna veľká rodina.

Dve najväšie rajčiny sú otec a mama.

Ostatné sú rajčinky-synkovia a paradajky-dcéry.

Rajčinka ujčinka býva hneď vedľa.

Prečo má jeleň parohy

Kde býva najviac vlahy? Samozrejme v lese. Lebo tam vždy prší dvakrát. Najprv na stromy, potom zo stromov.

Dávno je už po daždi a v lese ešte kvapká...

Preto tam všetko tak bujne rastie, rozkonáruje sa.

Preto aj jeleňovi narastú v lese košaté parohy.

Barinky

Na chodníku stáli dve barinky. Stáli a mlčali.

Ľudia ich obchádzali a šomrali:

„Nestojte v ceste!“

Na druhý deň sem pribehlo chlapča s papierovou lodičkou.

Povedalo ľútosťivo: „Barinky, kde ste?“

Dom s krídlami

DANA PODRACKÁ

Cez veľkú prestávku prišla za Miňom Anda. V nepozorovanej chvíli mu podala poskladaný lístok a hneď sa pripojila k svojim kamarátkam, ktoré jedli kakaové a vanilkové esíčka. Keď si Miňo lístok prečítal, vôbec mu nerozumel: „Príď poobede. Ale neklop, iba otvor dvere. Strašne sa bojím. Anda.“

„Čoho sa môže báť?“ rozmýšľal Miňo. „Veď je to najodvážnejšie dievča zo školy. Chodíeva loviť raky a v lete držala aj mladú užovku.“

Poobede sa Miňo ponáhlal za ňou. Už z diaľky videl novostavbu Andinho tatka. Pristavoval k domu dve krídla, pretože pre toľkú rodinu bol dom už malý. Bledomodrá miešačka žuvala cement s pieskom, chlapi

vozili na fúrikoch sivastú kašu do základov. Miňo vošiel do domu a otvoril.

„Au!“ vykrikla Anda. V tej chvíli Miňo uvidel dlhú cvernu, ktorá bola priviazaná o kľučku. Na jej konci sa beľel vytrhnutý zub.

„Preto si sa bála?“ rozosmial sa.

„Konečne to mám za sebou,“ vzdychla si Anda. „Ale sľubujem, že odteraz sa už báť nebudem.“

Vytrhnutým zubom sa prehĺbilo priateľstvo medzi Miňom a Andou. Spolu si písali

úlohy, spolu olovrantovali a potom vysedávali na vysokej hruške v záhrade. Z hruškovej pozorovateľne bolo krásne vidieť, ako postupujú práce na dome. Na jeseň, keď hrušky začínali dozrievať, sa k pozorovaniu pridali aj vtáci. Hojdali sa na bielych ohryzkoch, pretože Miňo s Andou jedli hrušky priamo zo stromu.

Jedného dňa prikryla krídla domu betónová platňa. Jagala sa vo večernom slnku ako naberačka na tortu. Miňo si ju išiel pozrieť zblízka, aby ju mohol ovoňať. A za ním ako psík Anda.

„Neopovážte sa voľačo vyparatiť a pošliapať ten betón,“ upozorňoval deti Andin tatko. „Do zajtra spevnie a potom môžete na nej aj tancovať.“

„Veď my vieme,“ povedala Anda za oboch.

„Len aby ste nezabudli,“ povedal tatko a na okraj múrika priložil vodováhu. Jej bublinkové oko sa pozeralo presne zo stredy. Keď sa znova schovalo vo vrecku montérok, prevrátilo sa a žmurklo.

Na stavbe zostalo ticho. Vtedy vo vzduchu

zakrúžil holub a sadol si rovno do stredy platne. Nohami sa zaboril do betónu a ostal sedieť. Iste si potreboval oddýchnuť. Po chvíli sa chcel zdvihnúť a odletieť, ale betón bol čoraz hustejší. Holub trepotal krídlami, ale nepodarilo sa mu vzlietnuť.

„Keď mu nepomôžeme, zabetónujú sa mu nohy!“ vykrikla Anda.

„Možno sa mu to podarí, možno vzlietne,“ namietal Miňo.

Obaja pozorovali holuba a držali mu palce.

„Trápi sa,“ povedala Anda.

„Čo urobíme?“ opýtal sa Miňo.

„Sľúbila som, že budem odvážna,“ povedala Anda a bez rozmýšľania vyskočila na platňu. Pribehla k holubovi, vyslobodila mu nohy a po tých istých stopách sa vrátila späť.

„Zachránila som ho,“ tešila sa Anda a čistila topánky.

Potom vyčistila aj holubie nôžky a vypustila holuba z rúk.

Zakrúžil nad hruškou a odletel.

„Čo teraz?“

„Poviem to otcovi,“ povedala Anda.

„Bojíš sa?“

„Asi hej.“

Obaja kráčali záhradou, mlčali a dívali sa na stromy. Stáli tak pevne, že im to dodávalo odvahu.

Anda všetko vychrlila zo seba na jeden dúšok a dívala sa na otca.

„Nehnevám sa,“ pokrútil otec hlavou. „V dome, kde nie sú detské nohy, nebýva radosť. Teraz nám radosť zostane naveky.“

Anda sa potešila a hodila sa otcovi okolo krku.

To už bol skoro večer. Miňo sa pri bráne rozlúčil s Andou. Nastúpil na trolejbus a odrazu pocítil, aký je na ňu pyšný. Pyšnejší než na seba.

Tajomstvo železného náramku

PAVEL DVOŘÁK

BÚRKA

Chmúrna obloha pritláčala podvečerné alebo sivoožltou ťarchou. Zdalo sa, že ochromila všetok pohyb. Už aj tak dosť šeré ulice ešte väčšmi stmavli, stíchli a vyprázdnil sa. Každý, kto bol vonku, ponáhľal sa domov, aby nezmokol. Zavládol neprirodzený pokoj. Ešte aj svetlo žiaroviek pouličného osvetlenia akoby bolo priklinované k chodníkom. Keď už sa zdalo, že zem neudrží tú ťarchu, preťal oblohu dlhočizný blesk. Vzápätí zahrnelo. Hrom otriasol zemou i oblohou a potom sa chmáry zrútili na zem v prúdoch jarného dažďa. Skrehnutá, ešte neprehriata zem v záhradách sa člapkavo rozplakala. Koruny stromov sa rozkývali a zahučali pod nárazom vetra, ktorý uchytil kde-tu sa povahujúce papiere a lepil ich na ploty a múry.

Prudký dážď zabubnoval na podokennom plechu Markovej izby. Záclona sa odhrnula a chlapec sa pozrel na ulicu. Lampa pripevnená nad vchodom do poschodového rodinného domu sa uvoľnila a začala sa divo knísať. Závan vetra zachytil

za náruč dažďa a hodil proti Markovej tvári. Chlapec sa strhol, hoci vedel, že ho od ulice oddeľuje dvojité sklo. Obzrel sa na hodiny. Ukazovali tri štvrte na šesť.

Motto:

Tento príbeh je vymyslený, ale odohrať sa môže každú chvíľu.

TVÁR V OKNE

Domové dvere sa otvorili. Hoci prvý krok za nimi ešte ako-tak chránila malá strieška, aj tak sa mokrý vietor oprel do chlapca a jeho psa. Ten sa ešte pred chvíľkou tisol k bráne, skákal na hrkotajúce dvere, driapal ich a pokúšal otvoriť labou — tak veľmi sa tešil na prechádzku — no teraz sa zháčil. Chlapec ho musel takmer nasilu vytisnúť z dverí.

Od vchodu k záhradnej brán-

ke viedol nešíroký chodník. Plieskali doň kvapky a zlievali sa do kaluží, ktoré vietor vlnil ako narezané miniatúrne jazierka. Kríky pri plote sa krútili a zvíjali ako živé. V tej chvíli s treskotom vybuchla žiarovka uvoľnenej lampy nad vchodom. Jej črepy sa zosypali chlapcovi k nohám. Zvrátil hlavu, aby sa pozrel, čo sa to stalo. Práve vtedy zhaslo aj svetlo na schodisku, všetko za-

lahla tma, ale iba na okamih. Dlhý blesk ožiariť svet oslnivým výbojom. Osvetlil dom a zaligotal sa v oknách. Oblok na prízemí nebol prázdny. Cez rozhrnutú záclonu hľadela na chlapca sinavá biela tvár. Zjavila sa a všetko zahalila tma. Vzápätí

zahrnelo tak mocne, až sa rozrinčali obloky. Marek potiahol psa a rozbehol sa s ním na ulicu, ktorá sa leskla aj v lejaku príťažlivým svetlom lúčov. Chvíľu zápasil s bránkou, a keď ju premohol, pustil sa dolu ulicou. Železná bránka sa zakývala v pántoch a potom ju vietor so zarinčáním pripleskol.

Nový úder hromu a nový blesk. Ale ožiarený oblok bol už celkom prázdny.

DIEVČATKO SO PSOM

Dolu v meste nebola búrka až taká veľmi strašidelná. Múry domov tienili blesky a úzke rokliny ulíc tlmili vietor. Nemohol sa preháňať, ako sa mu žiadalo. Ani

rachot hromu nebol za svetla kandelabrov taký desivý ako v potemnenej záhradnej štvrti. Z celej tej hrozivej scenérie zostal iba dážď. Ale ten bol rovnako výdatný ako na kopci nad mestom. Vytváral hustú clonu a po páde na zem sa spájal do potokov, ktorým už prestávali stačiť kanály.

Hustá dažďová opona oddeľovala od ulice aj dvojicu stojacu pod bránou vysokého domu, dievčatko s malým psíkom, ktorý sa celý triasol od strachu a zimy. Odrazu spozornel a potom sa radostne rozbrechal. Cez ulicu prechádzala ďalšia poriadne zmáčaná dvojica; Marek zahalený v pršiplášti s kapucňou až na nos a Hary, ktorý sa síce z času

na čas z dažďovej vody otriasol, ale veľmi si tým nepomohol.

Priateľstvo dvoch alebo aj viacerých psov nie je ničím výnimočným, ale sledovať veľkého ryšavého nemeckého boxera, ktorý patril Markovi, a malého nežného striebřitého bradáčika (Simonin otec ho zo žartu nazval Dunčom, menom skôr pre čuvača na salaši než pre salónneho psíka), ako sa hrajú, bolo naozaj na smiech. Najmä vtedy, ak maličký Dunčo vyskočil na boxerovu šiju a hrozivo mu vrčal rovno do ucha, pričom Hary sa kamarátsky tváril, že je nadmieru vystrašený.

„Strašné počasie,“ povedal Marek a dodal: „Ahoj, Simona, ahoj, Dunčo. Na prechádzku sa vám veľmi nechce.“

„Ahoj,“ odvetilo dievčatko. „Nečakala som, že prídete. Veď je to aj nápad ísť v takom daždi toľký kus cesty!“

Dievčatá rozmýšľajú logicky, niekedy hlúpo logicky. Neprijemne logicky. Isteže, nie je

múdre plahočiť sa dva kilometre v ležaku, keď by stačilo obehnúť dom, ale na schôdzky chodiť sa patrí. Napriek prekážkam. Muži za ne dokonca očakávajú uznanie; o to väčšie, čím väčšie boli prekážky, ale dievčatám je také správanie „nápadom“.

Hlúpym nápadom, isteže.

Ešteže psy nemyslia logicky. Dunčo sa Harymu otvorene tešil a Hary sa tešil Dunčovi. Oňučával ho, oblizoval a potom sa otriasol, aby sa zbavil prebytočnej vody v kožuchu.

A bolo zle! Dunčo len odskočil, ale Simonu to nazlostilo.

„Ideš, ty beštia!“ stierala si vodu z nôh.

Nik nemá rád, ak mu okrikujú psa. Marek nebol výnimkou a to ani v takom prípade, keď to urobila jeho najlepšia kamarátka. A tak bolo hneď v úvode stretnutia jasné, že večerná prechádzka sa nevydarila. A také čosi mrzí najmä toho, kto sa väčšmi tešil. Dvojnásobne mrzí, ak po ceste premokol, a trojnásobne, ak je rozhodnutý netrpieť zlé nápady dievčaťu, ktoré síce ešte nie je slečnou, ale v každom prípade milým, krehkým stvorením, ktoré vie byť takou výbornou kamarátkou; ak, pravda, práve nemá zádrapčivú náladu.

Marek teda neveselo pohladil na odškodnenie Haryho, ktorý už zasa dobiedzal na Dunča, a povedal:

„Tuším bude najlepšie, ak zasa pôjdeme... Už aj tak mi voda tečie dolu chrbtom.“

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JÁN DRESSLER

Prevez, prevez, prievozníčku

alebo

povešť o pôvode Brodskeho

ŠTEFAN MORAVČÍK

Mocný a múdry bol knieža Rastislav, keď držal v rukách opraty bujného, vrtošivého osudu. Musel byť taký, lebo tu išlo o osud ríše, slávnej ríše Veľkomoravskej. Jeho moc a bohatstvo bolo trňom v oku rozpínavým nemeckým susedom.

„Ako najlepšie čeliť ich závidi a nenávisti?“ húpľal Rastislav. Radu učinil s kniežatami svojimi a s Moravanmi i obrátil sa na rímskeho pápeža, aby mu poslal učiteľov písma. Pápež však nemohol divých pohanov ani len cítiť. Jeho odpoveď kniežaťu bola studená a klzká, ani ryba ani rak.

A kráľ Ľudovít Nemec už chystal veľkú bojovú výpravu proti Slovienom, našim predkom. Volal cára bulharského na pomoc, sľuboval mu zlaté hory-doly.

Knieža veľkomoravské znovu zvolal staršinov, radu učinil s kniežatami svojimi a s Moravanmi i poslal posolstvo k východnému cisárovi Michalovi.

Idú poslovia do Carihradu a dary preveľké nesú: Perúnovu hlavu zo samého zlata vyte-

panú, preveľmi drahý kožuch sobolí, práve taký, aký nosievali východní cári, keď treskúca zima zúrila. Všetci mudrci mu cenu najmenej sto volov hádali.

Idú poslovia a rusalky vystupujú z hlbín, spod čiernych fúzisk koreňov a smutne vyspevujú:

*Jedú, jedú pánia,
jedú, jedú žalmá,
jedú, jedú, všetko slávne rytierstvo.*

Idú poslovia a v prenádherom Carihrade ich takto vítajú:

*Vítame vás, pánia,
vítame vás, žalmá,
vítame vás, všetko vaše rytierstvo!*

Nehádzali sa naši na kolená, veď to boli všetko vážni muži, vybraní svojím slávnym kniežatom. Len lesk zlatých ikon im rezal oči, akoby predtým poznali len tmú.

I poklonili sa poslovia a predstúpili pred cisára s Rastislavovým odkazom:

„Keďže ľud náš od pohanstva sa odvrhol a kresťanského zákona sa drží, učiteľa nemáme takého, ktorý by nám v našom jazyku pravú vieru kresťanskú vysvetlil, aby sa i iné strany, to vidiac, pripodobnili k nám. Tak pošli nám, vладыka, biskupa a učiteľa takého, lebo od vás na všetky strany vždy dobrý zákon vychádza.“

Výborne si rozumeli, hoci z Veľkej Moravy do Carihradu bol pekný kus cesty. Učiteľa chceli, čo by ich naučil rozumieť písmu. Ved' naši Slovieni nemali kníh. Čítali najprv len holými rukami čiarky a zárezy, paličky, kolieska...

Keď si cár Michal vypočul ich žiadosť, riekol im vznešene:

„Veľmi ma to teší a napĺňa ma to nevýslovnou radosťou.“

Zvolal všetkých mudrcov a oznámil im žiadosť Slovienov. I riekli mudrci, že v Solúne je muž menom Lev, ktorý má dvoch vzdelaných synov poznajúcich jazyk sloviensky.

Cisár hneď poskočil na zlatom vykladanom tróne a poslal po nich, po Metoda a Konštantína. I dali sa cisárom uprosiť a Konštantín zložil pre Slovienov písmená.

„Az, buky, vjedy,“ čítal cisár. „To je krátke, to je dlhé, to je tenké, to je hrubé. To polica zubatá, to je koza rohatá, to stolica sedatá...“

Bola to veselá abeceda, ľahko sa učila. Všetko tam bolo ako na dlani — koza, kliešte, polička, zuby, zámok, stolička. Zaradoval sa cisár aj so svojimi radcami, i poslal bratov s darmi mnohými k Rastislavovi. Napísal mu, že mu posielajú mužov učených, ktorí nesú so sebou písmo, dar väčší a čestnejší nad všetko zlato a striebro a kamenie drahé. Odteraz sa budú Slovieni môcť počítať k veľkým národom, ktoré spoznávajú a oslavujú život svojím jazykom.

I riekol zbor Slovienov:

*Ďakujeme, pánia,
ďakujeme, žalmá,
ďakujeme, všetko naše rytierstvo!*

I radi boli Slovieni, keď solúnski bratia odišli s nimi. Ich zákon nebol napísaný na kamenných doskách, ale v srdci. Celú krajinu prešli bosými nohami. Ľudia ich už zďaleka vítali.

Keď ich aj s učeníkom zbadali, radostne volali:

*Tria belbozi idú k nám,
abecedu nesú nám,
a bude celkom dobre nám!
Čo nám nesú? Tri kvety, tri kvety,*

*a v tých kvetoch tri svety,
ej, svety, svety, tri svety!*

Celý náš kraj svojou múdrosťou osvietili. Pod čiernu zem sa prepadli lesní duchovia i divožienky s červenými vlasmi. Víly dotancovali. Zhasli svetlonosi, vyparili sa zmokovia a zo škriatkov sa stali krtkovia. Len Perún hromovládca sa nevzdával...

Tam, kde je Pernek, bol Perúnek, háj s posvätnými dubmi. Tu ešte vládol Perún, rozhodoval o živote a smrti. Poštval na ľudia riekou Moravu, a tá sa veru vedela do ľudských sŕdc obuť! Holubičo zahrkútala a strhla život pod vrbinu. Keď sa rozbesnila, zaplavila celé Záhorie až po svahy Bielych hôr, ako sa voľakedy volali Malé Karpaty.

„Kam sa hrabeš, Konštantín, keď tu ako kôň šantím?“ hučala.

Stará povest' svedčí: Keď raz Konštantín, inak zvaný aj Cyril, s Metodom prišli so svojim sprievodom k Morave, búrlivo ich privítala. Bola ako med, hoci v srdci jej vrel jed. Bol už večer a nebolo človeka, čo by bratov previedol na druhý breh. Lahli si spať, uťahani. Ani vo sne netušili, ako sa dovedy krotká Morava ježí, ako dvíha chrbát, ako si ostrí pazúry. Nakoniec ako čierna pijavica zlostne sa nafúkala, z koryta vyhúkla a tradá... Rozbehla sa rovno na vyvýšený pahorok, na hrúd, kde ako v oleji spali Konštantín a Metod.

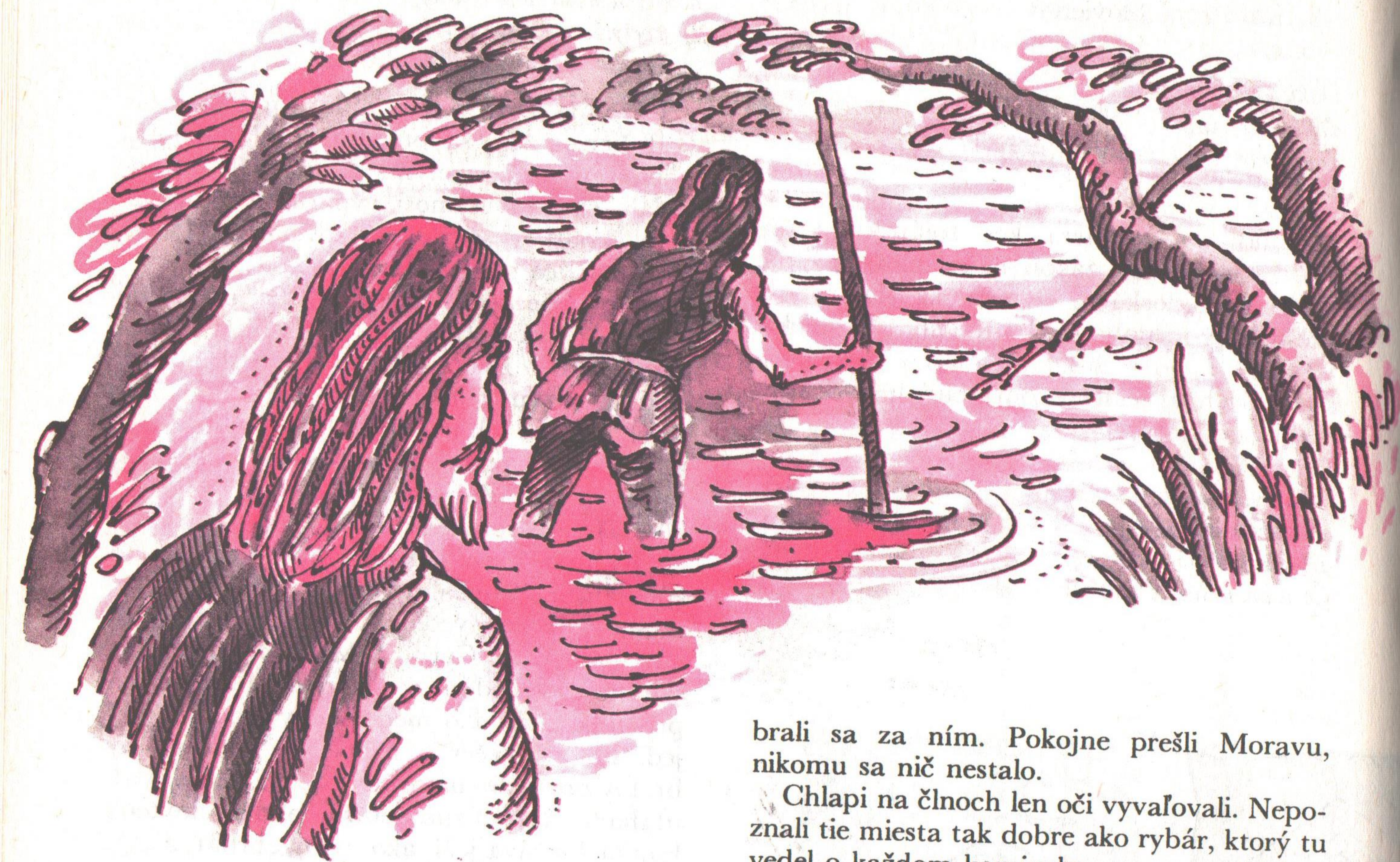
Prebrali sa až ráno. Uprostred potopy akoby boli doma pri mori. A Morava sa im smiala, hučala: „Len si píšete haky-baky na vrch mláky! Značte čas do vody. Vlny sa rozpenia, koniec vášho umenia...“

Lenže oni dobrým činom a odvahou opásali svoje bedrá. Museli ísť ďalej, lebo slepým sľúbili, že uvidia, a hluchí, ajhľa, rozumné slovo počujú. Nič to, že voda stúpala, posledný briežok lúpala, kamene z neho chrúpala. Im to prichádzalo, akoby z tej potopy vyrastal nový svet.

Najprv sa ukázal chlap na lodke.

„Prevez, prevez, prievozníčku!“ volali naňho bratia, ale on bol surový ako poleno, ako

ten dub, z ktorého bol vytesaný hromovládny Parom.

„Kam idete?“ zahučal. „Nevíte, že sú psi dňa? A ja kresťanom nepomáhám. Ved by mja Perún do kozího rožka skrúciu a do zbjesných vln zméteu.“

Postupne prichádzali nové člny vydlabané z topoľa. A na nich chlapi zlí ako vtedy. Nadarmo Konštantín krásne kázal.

„Che, keď je váš pámbu taký silný, puscite sa za mnú,“ nakoniec zažmurkal chlapiško, ktorý prvý ich objavil. A pohl sa preč. A Metod za ním. Bol to múdry muž. Poznal už povahu Záhorákov, ich drsné žarty a potmehúdstvo. Vedel, že pod drsnou škrupinou sa skrýva sladké jadro. Preto smelo vošiel do vody. Žiaci zdúpneli, ale ako po žeravom uhli

brali sa za ním. Pokojne prešli Moravu, nikomu sa nič nestalo.

Chlapi na čloch len oči vyvaľovali. Nepoznali tie miesta tak dobre ako rybár, ktorý tu vedel o každom kamienu.

Vtedy k nim prehovoril Konštantín o veľkej sile múdrosti vychádzajúcej z písmen:

„Bo také ústa, ktoré sladkosť necítia, človeka činia takým, akoby bol z kameňa. A ešte väčšmi od človeka z kameňa je mŕtva duša, každá duša bez písmen.“

A veru dobre im do duše povedal! Prestali sa klaňať dreveným strašiakom. Písmená im všetko na rovinu povedali, naplnili ich múdrosťou a silou. Tým väčšmi i Veľkomoravská ríša rozširovať sa začala na všetky strany a nepriateľov svojich s úspechom porážať.

Na pamiatku tejto príhody presťahovali sa ľudia na ostrovček, kde povodeň zastihla Konštantína a Metoda. Založili tam novú osadu, ktorej dali meno Brodské.

Ako stará povest' vraví, ich potomci ešte dlhé roky prevádzali počestných cez rieku brodom, po ktorom prešli dvaja učení bratia.

Tá päťorka ma nezabije

JÁN ŠTIAVNICKÝ

Na druhej hodine sa začalo peklo. Keď Násobok zapísal neprítomných do triednej knihy, vstal spoza katedry, pozrel sa na tabuľu, akoby už na nej dopredu videl popísané a vypočítané i nevypočítané príklady, odkašlal si a priam slávnostne vyhlásil:

„Celú hodinu budem skúšať. Máme málo známok.“

„Hrozičik, chceš odpovedať?“ opýtal sa a pomaly listoval v klasifikačnom hároku.

„Niééé...“ zatiahol Kamil a hlas sa mu triasol, sťaby slákom preberal na najtenšej strune.

„Nijaký dobrovoľník?“

„Ja!“ zdvihol som ruku.

„Len ostaň sedieť, Skladaný,“ pokrútil Násobok hlavou. „S najlepším matematikom v triede sa nebudem zdržiavať. Zaujímajú ma ostatní... Tak čo, dobrovoľník sa nenájde?“

Nikto nezdvihol ruku.

„Tak teda Koreň.“

„Súdruh učiteľ...“

„K tabuľi!“

„Chcel by som sa ospravedlniť... ja...“

„Ospravedlnil si sa minule,“ nedal mu dohovoriť Násobok. „Napíš si príklad!“

„Áno,“ zamrmlal Štefan a zároveň pozrel smerom ku mne, aby som mu našepkal správny postup.

Tak to teda nie, Štefanko, povedal som si v duchu. Ja nikomu nešepkám. Zo zásady, kamarát. Predsa si nenaštvm proti sebe Násobka. Potom by ma nepri-

Štefan opäť nič.

„Nevieš?“

„Nie,“ priznal sa spolužiak.

„Prečo si sa nepripravil?“

Štefan sklonil hlavu.

„Sadni si!“

„Súdruh učiteľ,“ vstala Viera v lavici, „Štefan...“

„Chcela si niečo povedať?“ podišiel k nej Násobok.

Viera pozrela smerom k Štefanovi, sklopila oči, pokrútila mľ-

pravoval na olympiády a nedával mi knihy, v ktorých sú príklady, až sa matematikovi chce pri nich spievať. Fantázia! Paráda!

Štefan sa pozeral na napísaný príklad a mľal.

„Ktorú poučku pri ňom použiješ?“

ky hlavou a sadla si na svoje miesto.

„Máme ešte dve minúty. Kto to vyráta?“

Konečne prišla moja chvíľa.

„Ja!“ zdvihol som ruku, ako som len najvyššie vedel.

Ani som nešiel k tabuľi. Z lavice som povedal, aký postup po-

užijem, z hlavy som čísla prenásobil, vydělal a povedal výsledok.

V tej chvíli zazvonilo.

„Ako vždy,“ usmial sa na mňa Násobok, „je to jednotka, Skladaný.“

Cez veľkú prestávku prišla za mnou Viera.

„Mal by si Štefanovi pomôcť.“

„Ja? Prečo mu nepomôžeš ty?“

„Keby som vedela matiku ako

odsekla a obrátila sa ku mne chrbtom.

Ak je mama v nemocnici, dom je hore nohami. Viem to. Minulý rok si mama zlomila nohu a tri týždne sme gazdovali len s otcom. To teda u nás vyzeralo!

Po vyučovaní som Štefana dobehol na ulici.

škôlky po sestru, potom na nákup a ešte mám od rána neumytý riad. Otec príde buď neskoro večer, alebo vôbec nie. Dnes mi nemôže poradiť ani teta Kolárová od susedov, lebo má popoludňajšiu smenu.“

„Pomôžem ti,“ ponúkol som sa a ani som v prvej chvíli neve-

obchodným domom sme sa rozdelili. Krupicu pre malú Alicu nemali, ale predavačka mi poradila kašu, v ktorej sú všetky vitamíny a cukor. Zobral som hneď dva balíky. Z vlastnej iniciatívy som kúpil i veľké maslo a bryndzu. Čo ak sa Štefan pustí do bryndzových halušiek?

Ako som po návrate zistil, kaša je pre staršie deti, než je Koreňova sestra, a v chladničke už stáli vedľa seba štyri kocky masla. Števo len mávol rukou, že maslo sa nestratí a že som nákup urobil výborne.

Kým sme umyli riad, nachovali Alicu, bolo už takmer sedem.

Konečne sme si sadli k matike. Začal som Števovi vysvetľovať poslednú látku, ale máločo chápal. Až po chvíli som zistil, že má okno i z predchádzajúcich kapitol. Museli sme sa teda vrátiť dozadu. Potom som mu nadiktoval niekoľko príkladov. Dva vypočítal bez chyby, v jednom sa pomýlil pri mechanickom počítaní, v dvoch ďalších zaváhal, ale nakoniec ich predsa len vyrátal.

Kým som prišiel domov a pripravil si knihy na zajtrajší deň, bolo desať.

Na zemepise som vybuchol. Totálne. Ani štáty v severnej Afrike som nevedel vymenovať. Habkal som len čosi o Tunise a Alžírsku, no ďalej ani krok.

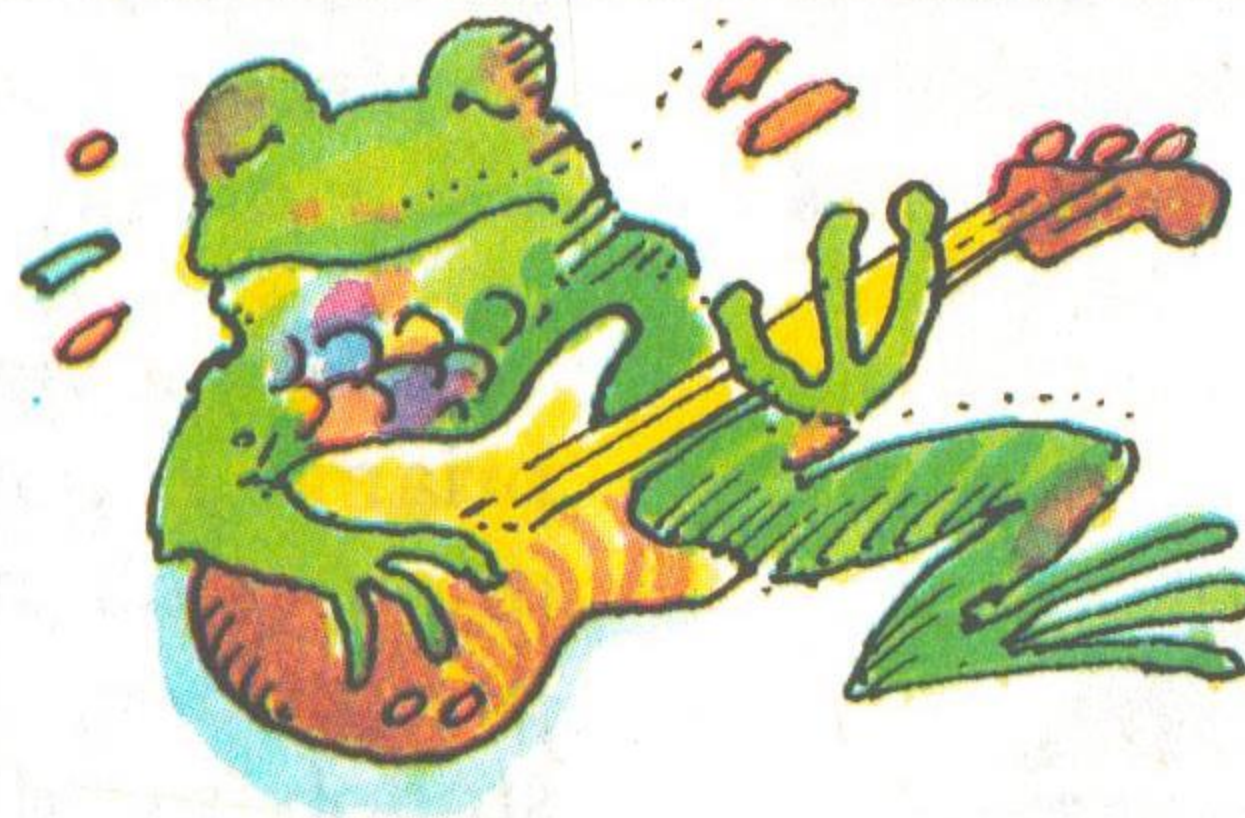
Dostal som päťorku, až sa zaiskrilo. Bokom som pozrel na Vieru, potom na Štefana a sadol som si do lavice.

„Hneváš sa?“ opýtal sa ma Števo, keď sme vyšli na veľkú prestávku.

„Tá päťka ma nezabije!“ chlapil som sa a zo všetkých síl som sa snažil usmiať.

Naozaj, povedal som si po chvíli ešte raz: Tá päťorka ma nezabije! Už i preto, že nie je ako ostatné.

Žabia hudba je už taká JÁN NAGAJDA

Koncerty

Slnko spúšťa telefóny
rovno zhora k rybníku.
Vstávať, spáči — žabkám zvoní.
Svet chce vašu muziku.

Ony zívnu, dvihnú hlávky:
Už sa na nás nečerti!
Od zajtra tu bez prestávky
budú žabie koncerty.

Na koncerte

Keď sa v noci žabky stretnú,
premenia ju na koncertnú.

A že každá iba kváka?
Žabia hudba je už taká.

Žabia neha, žabie vášne...
Počúvajte, znie to krásne.

Žabia svadba

Taká svadba ako táto
nikde inde nebola.
Prišli na ňu žabím vlakom
všetky žabky z okolia.

Každý kvákal, každý hopsal,
až im rosa tiekla z tiel.
A keď slnko žmurklo z kopca,
každý išiel tam, kam chcel.

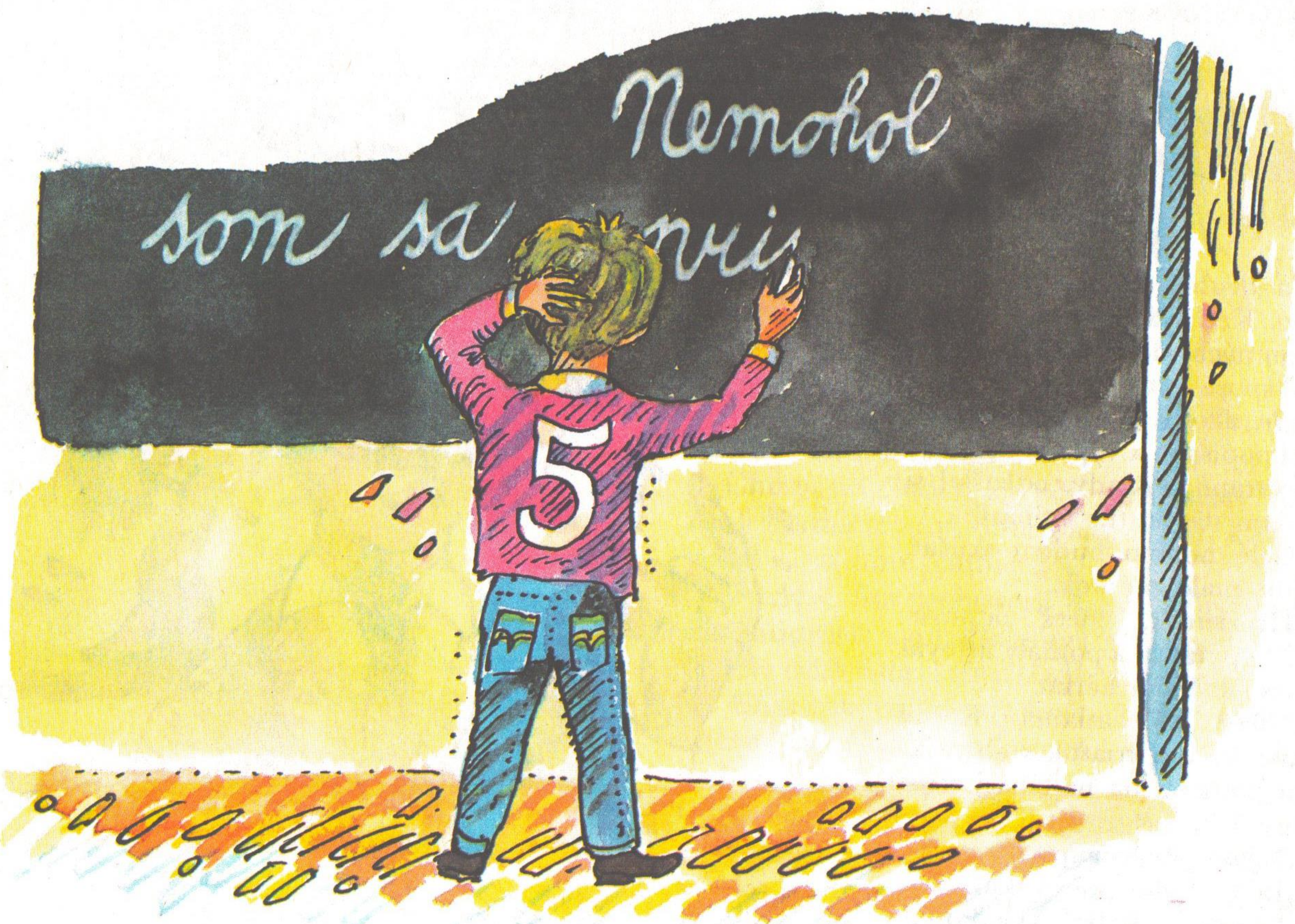
Do hlíny

Po daždnikoch daždik klope,
mokra je jak po potope.

Mračná visia z oblohy —
sú z nich smutné mátohy.

Mlčia vrby ošklbané,
žabky vedia, čo sa stane.

Jeseň visí nad nimi.
Schovali sa do hlíny.

ty, tak sa ťa neprosím. Iste nevieš, ty Pythagoras, že Štefanova mama je už niekoľko týždňov v nemocnici a on sa musí starať o mladšiu sestru.“

„Otca nemajú?“

„Chodí na týždňovky. Je montér. Tak si to spočítaj!“

„Keby si chcel,“ povedal som mu, „mohli by sme sa matiku dnes učiť spolu.“

Dlho neodpovedal, len topánkou hrabal drobný štrk na cestičke, ktorá krížom prechádza cez neveľký parčík.

„Dnes nemôžem. Musím do

del prečo. „Ty pôjdeš po sestru a ja ti urobím nákup. Riad umyjeme spolu.“

Štefan neodpovedal, ale keď som vykročil vedľa neho smerom k bytovke, kde býva, nepovedal nič. Dal mi peniaze, napísal zoznam, čo mám kúpiť, a pred

Krajina bez miest

Odpovedzte na otázku — čo boli a kde sa narodili vaši starí rodičia? Iste aspoň jeden z nich a možno i všetci pochádzajú z dediny. Už pred polstoročím si túto istú otázku položili ekonómovia i politici. Pri sčítaní ľudu vypočítali, že asi sedem z desiatich ľudí na Slovensku sa živí prácou v poľnohospodárstve. To bolo veľmi veľa — dnes vo vyspelých krajinách pracuje v poľnohospodárstve jeden-dvaja z desiatich. Možno i preto sovietsky spisovateľ Ilja Erenburg v cestopisej čрте napísanej po návšteve našej vlasti pred 50-rokmi nazval Slovensko krajinou bez miest. Nie že by mestá na Slovensku neboli, máme veľa starobylých a krásnych miest, no Slováci v nich nie vždy boli doma. Väčšina slovenského národa žila na dedine.

Pod šindľovými strechami

Dedina vašich starých otcov bola menšia ako tá dnešná. Okolo hlavnej ulice, ktorá nebola pokrytá asfaltom, ale obyčajným prachom a kameňmi, boli nastavané domce z dreva, tehál, hlíny, pokryté šindľovou alebo slamenou strechou. Do domu sa vchádzalo z dvora priamo do kuchyne. Bývala zariadená jednoducho — na veľkej peci sa varilo, pieklo a dakedy i spávalo. Stôl, stoličky a nejaká skrinka tvorili nábytok. Ani izba nebývala taká parádna ako tie dnešné — posteľe s vysoko nastlatými perinami, truhlica na odkladanie šatstva, stôl a lavice na sedenie stačili. Elektrina bola asi len v polovici obcí na Slovensku. Aj vodovod bol neznámy prepych. Vodu si ľudia nosievali vo

vedrách z vlastnej či obecnej studne. Niekde priamo z potoka. Hneď za obytnou časťou domu stáli maštale pre kone, kravy, chliev pre prasce, kuríny pre hydinu. Do veľkej stodoly sa odkladalo zožaté obilie i poľnohospodárske náradie.

Nám sa takýto dom zdá malý, nie však jeho vtedajším obyvateľom. V dome sa zdržiavali od jari do jesene málo. Celý deň bolo dosť práce na poli. Izba slúžila na spanie a vo sviatočné dni. Slová ako osemhodinový pracovný čas, šport, rekreácia, opaľovanie boli pre vtedajšieho roľníka neznáme. Ak si žena chcela oddýchnuť, tak si sadla preberať fazuľu či šošovicu, večer párať perie alebo štopkať a zašívvať. Život na roľníckom hospodárstve bol tvrdý a od každého člena domácnosti sa vyžadoval svoj diel práce. V lete sa vstávalo o štvrtej ráno. Najprv sa nakrmil dobytok, vykydal hnoj, podojili kravy, kozy. Až potom prišli na rad ľudia; sadli si k raňajkám — k zapraženej polievke, hrnčeku čiernej kávy a kúsku chleba. Nasledovala práca podľa ročného obdobia v dome či na lúkach a poliach až do mrku, keď večerné zvonenie oznámilo aj tým, čo boli v odľahlej časti dedinského chotára, že je čas pobrať sa domov na večeru. Staré zvyky a tradície určovali postup prác, ktoré sa delili na „mužské“ a „ženské“. I deti museli pomáhať. Mladšie strážili malých súrodencov, pásli husi, neskôr kozy. Staré zvyky určovali presne aj miesto jednotlivých členov rodiny. Otec — gazda bol neobmedzenou autoritou, ktorej sa podriaďovali všetci ostatní. Deti nesmeli svojim rodičom tykať, niekde sa i vykanie pokladalo za nie dosť zdvorilé a používalo sa starosvetské onikanie.

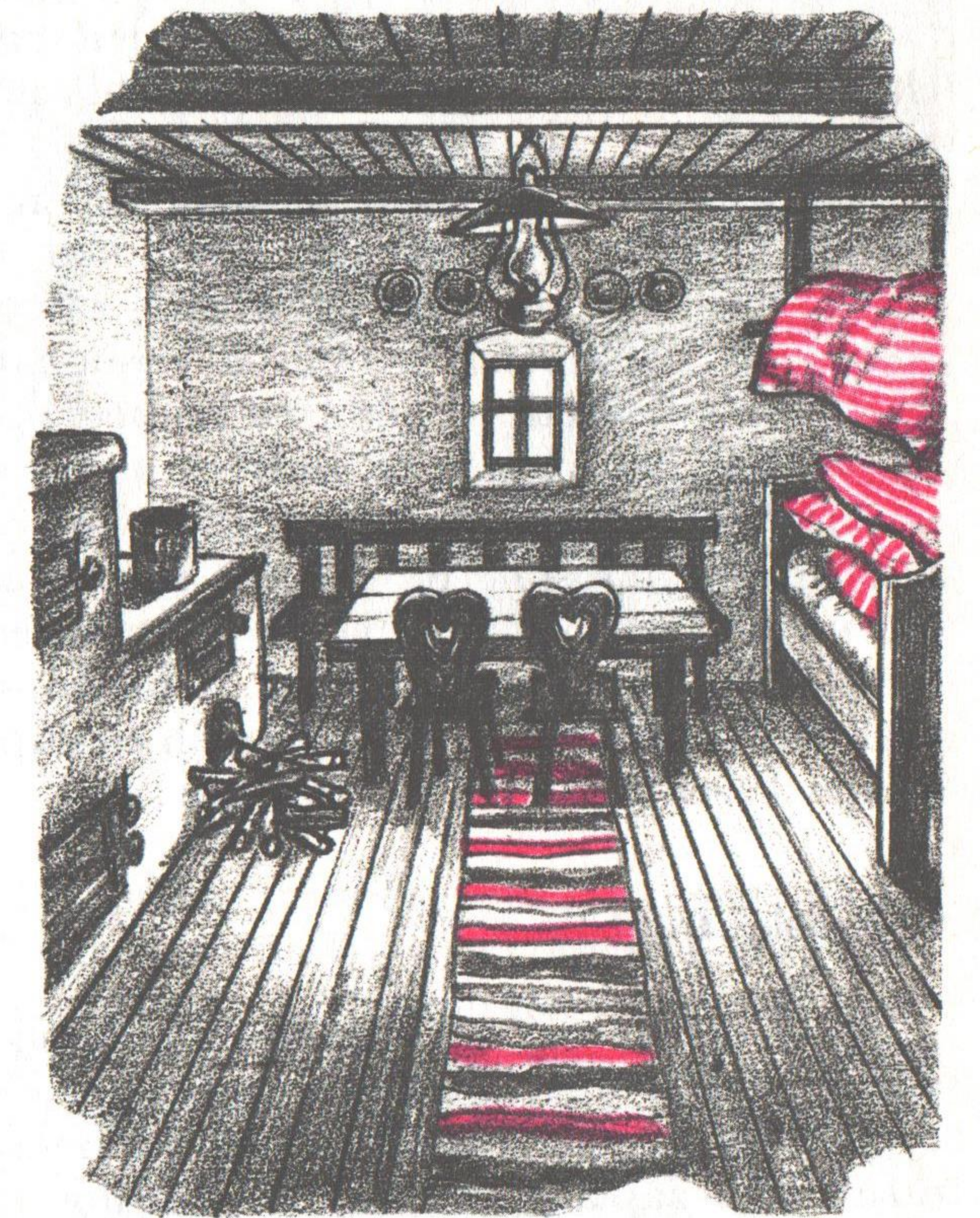
Dedina — to boli ľudia pospájaní vzájomne rôznymi príbuzenskými zväzkami, priateľstvami i nenávisťami a spormi. Mnohé veci sa robili spoločne — kosili odľahlé lúky, pásol

dobytok, prenajímala hora, ktorá dávala drevo na domy, náradie i kúrenie. V dedinách žil kováč, stolár, pekáč. Dedina sa stretávala na svadbách i pohreboch, výročných sviatkoch či sobotňajších tancovačkách v hostinci. Život jednotlivých ľudí sa podriaďoval stáročným tradíciám, ktoré vedome či nevedome preberala generácia po generácii. A predsa moderná doba, ktorá sa i na Slovensku ohlasovala dymiacimi komínmi a písaním železníc, dedinu neobišla. Treba však povedať, že nový vek sa nezačínal pre slovenskú dedinu najšťastnejšie. Z dobrodení priemyselného veku — strojov, čo uľahčujú ťažkú prácu, traktorov, šľachtených sort obilia či zemiakov, elektriny — dostala slovenská dedina iba málo. Kapitalistický poriadok jej nadelil iné veci — hlad, nezamestnanosť a exekúcie.

Tu vládne hlad!

Slovenské dediny Oravy, Kysúc, Liptova či Horehronia boli povestné malebnou prírodou. No krása vrchov nezúrodnila kamenné roľičky, ktoré za ťažkú prácu dávali len biednu odmenu. Pôda nestačila uživiť svojich obyvateľov. Mnohí sa odhodlali hľadať šťastie za morom a vysťahovali sa do Ameriky. No nie každému sa chcelo opustiť rodný kraj a vybrať sa do neznáma. Veľké nádeje vkladali slovenskí roľníci do pozemkovej reformy, ktorú sľubovali politici pri vzniku buržoáznej Československej republiky. Veľkostatkárska pôda nad 150 ha ornej a 250 ha pôdy vôbec sa mala rozdeliť na menšie parcely pre ostatných roľníkov. No veľkostatkári si našli cestičky ako zachrániť svoj majetok. Aj keď časť svojej pôdy odovzdali, nič nestrácali — roľníci museli za pridelenú pôdu dobre zaplatiť. Od dvoch do osemtisíc korún za hektár! Len strední a bohatí roľníci si z pozemkovej reformy mohli prikúpiť pôdu a zväčšiť svoje hospodárstvo. Drobní roľníci sa za kus pôdy museli zadlžiť v bankách. Oslavovaná pozemková reforma nedokázala teda slovenskú dedinu zbaviť biedy a odvekého hladu po

pôde. Treťou nádejou roľníkov boli fabriky, v ktorých mohli nachádzať obživu ich mladší synovia, aby sa majetok mohol odovzdať jednému dedičovi. No fabrik, napriek rukám, ktoré sa ponúkali do práce, na Slovensku

Dedinská izba.

nepribúdalo. Naopak — v čase, keď inde priemysel prevital — na Slovensku sa fabriky zatvárali.

Nebolo kam uniknúť — kamenistá, neúrodná pôda musela živiť čoraz viac ľudí. V niektorých oblastiach napríklad pôdu nemohli dediť dievčence, dostávali ju iba synovia. Ani to nepomáhalo. Role sa drobili čoraz väčšími a väčšími. Malé hospodárstva do 5 hektárov — a takých bola väčšina — už nestačili uživiť svojich majiteľov. Ba boli

i menšie hospodárstva — od hektára do dvoch. Ekonómovia ich nazývali trpasličie.

Dnes sa nám zdá neuveriteľné, že roľníci, ktorí vyrábali pre spoločnosť všetky potraviny, hladovali. A predsa to bola krutá pravda. Inšpekcia z Málince pri Lučenci hlásila toto: „Zo sto dvadsiaticich detí navštívenej školy malo na raňajky mlieko päť. Ostatní jedli varené zemiaky, zväčša nesolené, a jeden mal chlieb s prímiesou otrúb. Neobedoval nikto...“

Katastrofálna situácia nastala najmä v rokoch veľkej hospodárskej krízy, keď sa brány fabrick na Horehroní či Považí zavreli a majitelia trpasličích a malých hospodárstiev museli sa vrátiť na pôdu, čo ich nemohla uživiť. A keď už nebolo čo vložiť do úst, keď sa zjedlo i osivo a sadivo odložené na budúci rok, nezostalo nič iné ako si požičať. Na úroky možno desať, možno pätnásťpercentné. Na zaplatenie pôžičiek v banke sa vzali ďalšie pôžičky — a pri dverách chalupy sa zjavil nevítaný hosť — exekútor.

Polomská tragédia

Slovo „exekútor“ už z dnešného slovníka zmizlo. Bol to muž, ktorý mal z príkazu súdu vymôcť od dlžníka vrátenie dlžoby. Ak nemal dlžník čím zaplatiť, mohol mu exekútor na verejnej dražbe predať cennosti, zariadenia, ba dokonca i strechu nad hlavou. Dražbu oznamoval dedinský bubeník, a preto sa exekúcii dakedy vravievalo aj „prísť na bubon“. Dedinského bubeníka počúvali ľudia so zachmúrenými čelami. Veď kupovať i tak nemali za čo. Navyše nechceli pripraviť rovnakého chudáka, ako boli sami, o jeho majetok. A tak sa na dedinách čoraz častejšie zdvíhal odpor proti dedinským boháčom, krčmárom či notárom, čo za lacný peniaz skupovali zadĺžené majetky.

V sobotu 12. novembra 1932 prišiel do Polomky, dediny na Horehroní, ktorej obyvatelia sa oddávna museli tvrdo ruvať o svoj každodenný chlieb, exekútor v sprievode písaára a četníka. Bola to preňho zvyčajná úloha

Exekútor v Polomke.

— mal vydražiť dom a nehnuteľnosti vdovy Anny Tokárovej, ktorá bola zadĺžená u polomského krčmára a obchodníka. No tentoraz exekúcia sa skončila inak. Keď Polomčania videli, že za 1 300-korunový dlh má padnúť chalupa a majetok v hodnote 28 000 korún, tak ich trpezlivosť pretiekla. Pod vedením žien sa ľud dal do pohybu. Exekútor, keď počul hrozivé výkriky, ušiel najprv na četnícku stanicu. Rozhnevaný dav obliehal budovu a prinútil četníkov vyviešť exekútora z dediny. Ba niektorí vznetliví mládenci mu veci „vysvetlili rukolapne“ a pre poučenie všetkých vyveslili pri vstupe do obce nápis: Exekútorom sa prístup zakazuje! Tu je hlad!

Ludská spravodlivosť bola na strane Polomčanov, nie však litera zákona boháčov. V pondelok ráno o tretej zaznel poplašný hlas zvona — do Polomky vtrhli četníci a zatýkali všetkých, o ktorých si mysleli, že sa zúčastnili na vzbure proti „vrchnosti“. Zatkutých — medzi nimi veľa žien — odvádzali do Brezna, pričom ostatní dedinčania šli s nimi. K Polomke sa pridávali aj ostatné

dediny. Horehronie vrelo. Breznianske úrady vyhlásili nad okresom stanné právo. No nahromadenú nenávisť a pocit nespravodlivosti už nebolo možné umlčať. Do Polomky sa v nasledujúcich dňoch schádzali demonštranti z okolitých dedín. 16. novembra 1932 sa proti nim postavil kordón 17 policajtov. Tresli výstrely — dvaja nezamestnaní robotníci zostali ležať na ceste. Polomská tragédia sa streľbou do ľudí nekončila. Nasledovali nekonečné vypočúvania v Polomke, Bacúchu, Hronci. Ale nasledovali i vzrušené diskusie v parlamente, kde komunisti poukazyvali na biedu Horehronia. Nasledoval súdny proces v Banskej Bystrici so 68 obžalovanými. Súd nevyhovel ani ich žiadosti, aby sa pojednávanie konalo v bližšom Brezne. Nemali totiž peniaze na vlak a prejsť pešo cestu do Bystrice a späť — to je 140 kilometrov — si pri hladom zoslabnutom organizme netrúfali. Polomčania nemohli byť teda ani na vlastnom pojednávaní. Mohli iba čakať na rozsudok nad sebou a na žandárov, čo ich odvezú do žalára.

Polomská tragédia ukázala celú hĺbku a biedu našej dediny, ale i organizačnú prácu komunistov. Buržoázno-demokratické Československo — krajina, kde vládli boháči — nedokázalo zlepšiť život roľníkov a vytrhnúť ich z biedy. Ba v mnohom svojou protiludovou politikou túto biedu ešte prehľbovalo.

Stará slovenská dedina nenávratne patrí minulosti. Dnes je Slovensko krajinou miest a moderného priemyslu. Nezabúdajme však na starú dedinu. Chráňme ju nie v skanzonoch pre turistov, ale predovšetkým sami pre seba! Je jedným z najcennejších dedičstiev nášho národa — so svojimi stáročnými zvykmi, ale i odvahou postaviť sa v rozhodujúcej chvíli za dobro a pokrok v našej krajine.

(Pokračovanie)

Píše dr. ALŽBETA SOPUŠKOVÁ
Katedra čs. dejín a archívniectva FFUK

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Zvonenie v septembri značí, že prázdninám už „odzvoni“

Čo vám z vášho prázdninového detstva utkvelo najväčšmi v pamäti?

Pri slove prázdniny sa mi vybaví tvár starého otca, s ktorým som chodieval do čarovných Doliniek pod Muránskym hradom hľadať práchno do včelárskeho dymáka. V záhrade starootcovského domu stál včelín a ja som striehol s medenou striekačkou na okamih, kedy sa vyroja včely: musel som ich pokropiť vodou, aby neuleteli do cudzej záhrady. Videl som svadobný let včelej kráľovnej, neskôr, keď som zmocnel, pomáhal som pri stáčaní medu. Z medometu, zo zázračnej odstredivky, povieval na mňa medový vietor a z kohútika lenivo vytekal ťažký, zlatistý med...

Škoda, že pre nás dospelých sa už prázdninové príbehy skončili...

Vo mne jedny prázdniny ešte stále pretrvávajú. S muránskymi kamarátmi sme na hrade vykopali za

vedro črepín, hrdzavých klincov a kostí. Zakopal som ho kdesi na dvore, ale dodnes som ho nenašiel. Ten poklad odpočíva pod zemou a čaká na znovuoživenie...

Štastenka je vašou šťastnou knihou, otvorila vám dvere do literatúry pre deti a mládež.

Zamagurie, ktoré som objavil ako dospelý, mi čímsi pripomína kraj okolo Muráňa. Stretol som tam ľudí, ktorí vedeli rovnako zázračne rozprávať o dávnych časoch. Z ich rozprávania sa zrodili dve knihy: Štastenka a Vodníkové zlaté kačky, ale aj televízny seriál Vodník Rybka a figliar Šupka.

Vraj ste na Zamagurí aj komíny vymetali...

Nebolo to celkom tak. Ale s kominárskym majstrom pánom Gondekom som sa naozaj túlal po zamagurských chotároch. Spreádzal som ho nie ako spisovateľ, ale ako pomocník. Zamagurčania naňho žartovne pokrikovali: „Janku, a to je tvoj nový učeň?“

A čo tie výborné pirohy. Viem, že ich sám varievate. To vás tiež naučil pán Gondek?

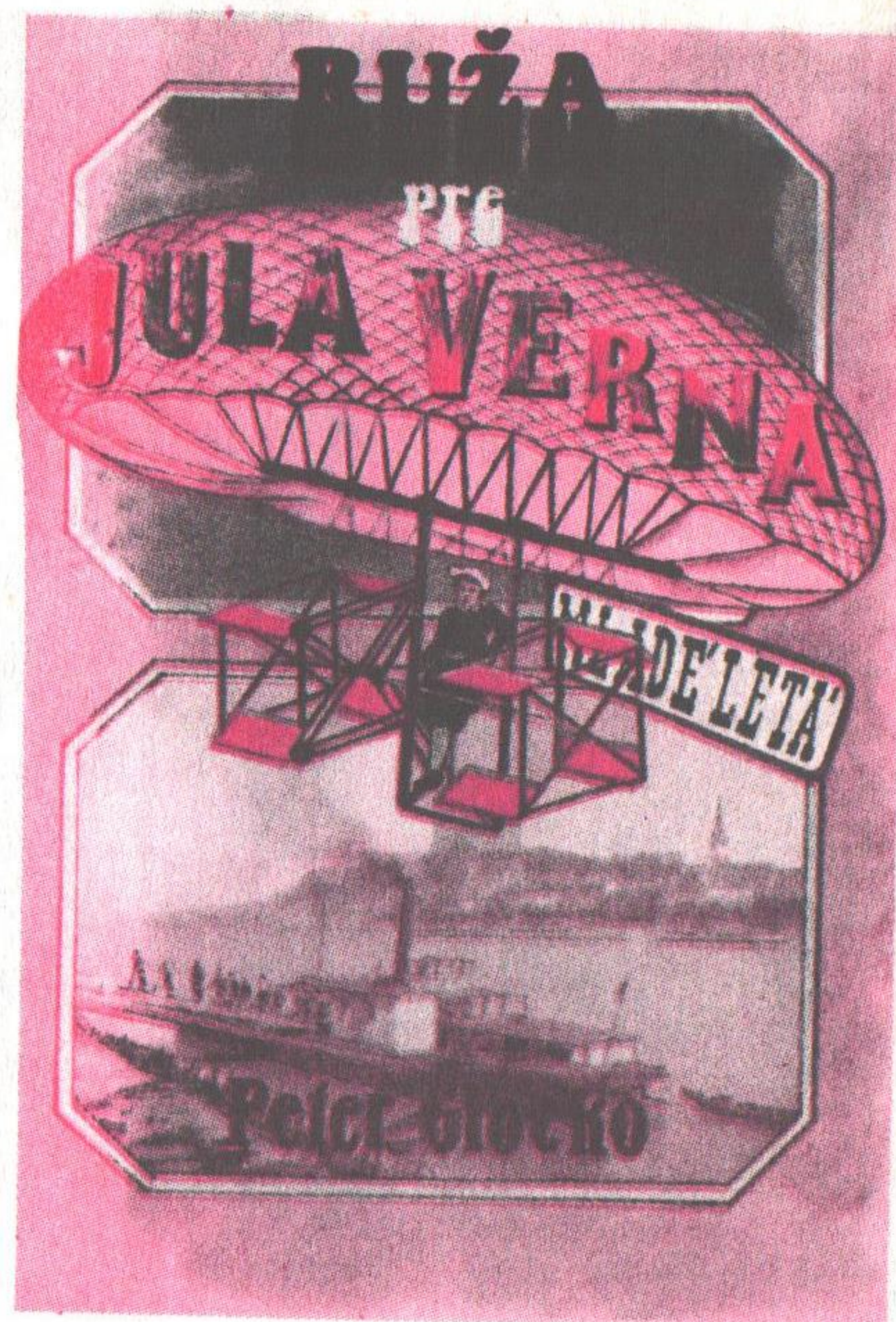
To nie, aj keď ste skoro uhádli. Pán majster mi povedal zopár pekných rozprávok, zasvätil ma do tajov kominárskej práce. Bryndzové pirohy ma naučila variť jeho žena.

Nedávno vám vyšla kniha so zaujímavým názvom Ruža pre Julia Verna...

V knihe Ruža pre Julia Verna putujú po Slovensku dvaja Francúzi: Jules Verne a fotografista Felix Nadar. Idú po stopách tajomného doktora a alchymistu Paracelsa, ktorý bol na Slovensku (vtedajšom Hornom Uhorsku) v roku 1537.

Chystáte sa ešte oživiť niektorú z historických postáv?

Práve dokončievam knihu Tomáš a lúpežní rytieri. Je to príbeh súčasného dvanásťročného chlapca, ktorý sa studňou na Muránskom hrade dostane do roku 1549. Stane sa svedkom historickej udalosti

— obliehania Muránskeho hradu. Chcem, aby dnešné deti poznali históriu nielen doloženú dokumentmi, ale spolu so mnou aj ľudí, ktorých nezdobil šľachtický titul. Chcem oživiť osudy tých neznámych hrdinov, ktorí zomierali na hradbách, ale ich aj obnovovali, obrábali polia, skultúrňovali krajinu a vedeli si ju aj ubrániť, keď to bolo treba.

So spisovateľom, filmovým a televíznym scenáristom PETROM GLOCKOM sa zhovárala NATAŠA PAVULAKOVÁ

Správne odpovede na hádanky z májového Slniečka č. 9 sú: oheň, mrkva a vložka.

Výhercami sa stali: Katarína Kollárová, Nové Zámky; Tatiana Koppová, Lednické Rovné a Eva Bandurová, Prešov.

Správne odpovede na hádanky z júnového Slniečka č. 10: zub, doktor a kohút.

Výhercami sú: Michal Surovčiak, Nadlak-Arad, Rumunsko; Marek Mackoviak, Spišské Vlachy; Jarmila Čillíková, Prešov.

Prečítaš na dúšok

Zasvätenosť a priam reportérska pohotovosť spisovateľa Petra Gloc-ku je skvelým spoločníkom na cestách po Slovensku spred niekoľkých storočí — od Prešporka po Banskú Štiavnicu, a navyše — od pohľadu z koša balóna po podzemie strieborných baní.

Po čích stopách pôjdeme? Po stopách Julia Verna, ktorý údajne na jar 1863 navštívil Bratislavu, a po stopách tajomného doktora Paracelsa, o ktorom zápis v bratislavskej mestskej knihe svedčí, že 28. septembra 1537 naše mesto navštívil...

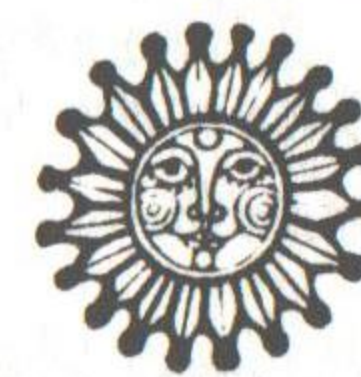
Kniha Petra Gloc-ku **Ruža pre Julia Verna** píše o osobnostiach patriacich svetovej vede a kultúre a zároveň prebúdza lásku k Slovensku, k nášmu hlavnému mestu: „Z každej uličky nášho krásneho mesta na Dunaji dýcha história. Nie je mŕtva, ale žije v nás, a čím viac o sebe vieme, tým viac rozumieme nielen prítomnému času, ale aj budúcnosti, do ktorej činorodo napreduje.“

S troškou predstavivosti sa po týchto uličkách môže pustiť každý — nápaditá ilustračno-grafická výbava knihy (Dezider Tóth) akoby zapájala stroj času...

Prečítaj a pošli ďalej!

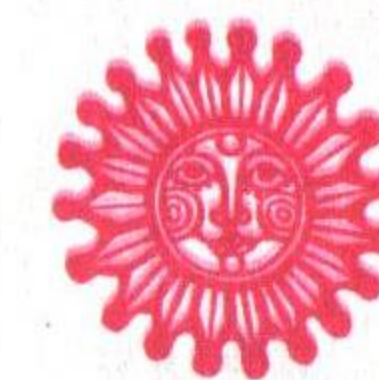
MAGDA BALOGHOVÁ

Zápisník Slniečka

V druhej polovici júna, keď horúce slnečné lúče vyhánali ortuť teplomerov až nad 30 stupňov Celzia, vybral sa vedúci exportnej redakcie Mladých liet Peter Čačko na sever, do Fínska. Aj keď tam bolo možno o niečo sviežšie, určite sa zapotil, kým ponavštevoval päť vydavateľstiev a v nich rokoval o vydávaní slovenských detských kníh vo finčine. Z vydavateľstva Literos priniesol už i maketu knihy Kolme Ruusua. Tieto slová našincovi veľa nehovoria, no letný pohľad na obrázky prezradí, že ide o rozprávkovú Trojružu Pavla Dobšinského. A pretože začiatkom školského roka nezaškodí krátka rozcvička v čítaní, prelúskaj si ešte názvy ďalších vydavateľstiev, ktoré Peter Čačko navštívil: Weilin, Tammi Publishers, Otava Publishing Company a WSOY (to je iba skratka, celý názov je Werner Söderstrom Osakeyhtiö).

Kam chodia na zimu zmrzlinári? Kto čítal knihu Daniela Havieru s týmto názvom a má dobrú pamäť, ten to asi vie. Kto nie, ešte stále si ju

môže prečítať. A pre zaujímavosť, táto kniha pôjde v jeseni z Mladých liet na knižný veľtrh do Frankfurtu nad Mohanom, a to hneď v štyroch prekladoch — poľskom, slovinškom, nemeckom a nórskom.

Začala sa škola, a tak je nad slnko jasnejšie, že medzi knihami majú odteraz prednosť učebnice. Želám ti, aby ti z nich prešlo do hlavy mnoho nových poznatkov a aby ti za ne pribúdali do žiackej knihy čo najnižšie číslice. No ale aby ti zvýšil čas aj na dáku tú knihu mimo školy. Teraz niekedy sa napríklad v obchodoch objaví kniha Kolomana Lešša Urob si z hlíny. Ak si na fotografiách poobzeráš milé vecičky a sympatických ľudkov, čo povytváral autor, a prečítaš si, ako ich robil, ľahko ťa chytí modelárska nálada a pustíš sa do tľapkania, stláčania, valkania a všelijakého iného tvarovania poddajnej hlíny, plastelíny alebo moduritu.

Bratislavské deti i všetky ďalšie, čo v septembri zavítajú do Bratislavy, pozývame do predajne Mladých liet na Hurbanovom námestí. V jej výstavných priestoroch totiž bude výstava nápaditých vystrihovačiek pražského vydavateľstva Albatros. Kto si chce vyskúšať šikovnosť vlastných rúk aj svoje modelárske schopnosti, môže si na výstave vystrihovačky kúpiť.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 811 02 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26. Šéfredaktor

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriašy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

zahranicia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcie nevracia.

SERIAL KINNED 1

Naše dve deti sa najradšej hrajú v mojej dielni.

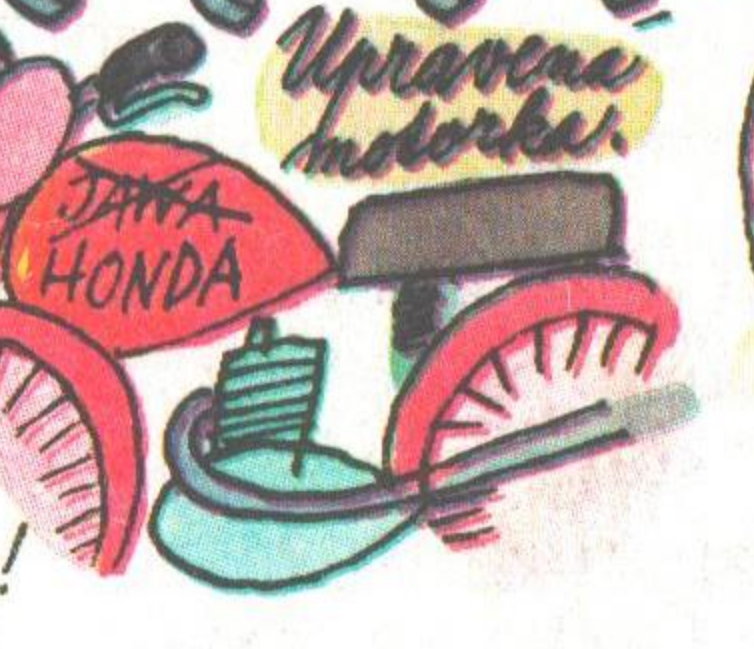

Pomám so podľa toho, čo mám poprehadované, NAPADY, MYSLIENKY A FANTÁZIE, ktoré boli poskladané podľa abecedy. Nečudo, že moje rozprávky nemajú potom hlavu, ale len pádu.

Každý prechodný rok sa pustím do upratovania NAPADOV. Ako keď upratujem, padne mi do rúk prázdny DENNÍK môjho syna.

Bol písaný rafinovane, odkade, aby som ho neprecižal. Zabudl, či aj ja som písal TAJNYM písmom. Predkladám ho do slovné hračiek v „odprednom“ preklade: KINNED UDAZDO!

1. JÚLA OTEC NÁS ODLIFROVAL K BABKE A DEDKovi NA KYSUCE. ÚŽASNÉ! BERTIN MA NOVÚ TERĚNKU. VYBEHNE NA ZADNOM KOLESE HORE MEDZOU. KEBY MAMA VEDELA, ŽE SOM TO SKÚŠAL!

2. JÚLA MILINE JE SMUTNO ZA OTCOM A ITYM. REVE TAK, AŽ SA ROZPRŠALO. BUDÚ RAŠŤ HRÍBY.

3. JÚLA 1. OTEC NEMOŽE PRÍSŤ. MUSÍ ITY. DNES VECER HO PRIVOLÁME POMOCOU SVETELNEJ MORZEOVKY.

BATERKOGRAM ITYMU:
P-R-I-Ď-K-
-N-A-M-N-A-
-P-R-A-Z-D-
-N-I-N-Y-M-
-I-L-I-N-A-
-Z-A-T-E-B-O-
-U-P-L-A-Č-E!

2. BOL TO ITY! RÝCHLOŠŤOU SVETLA PRILETEL NA BATERAKETE ROVNO Z ITYLANDU CEZ GALAXIU α CR 35 32/726 A GALAXIU FRNK 8/6 AŽ K NÁM:

3. Vidaj! OCH! Vaše volanie mi prišlo ohod. Čo, prázdny som musím opraviť známku so rompisu, a so praktický

Výborne! Prák mám!

Moja bateraketa je dosť veľká

Budeš ma sprevádzať?

Hura!!!

Ale čo babka?!

Kabina veľkosti podľa potreby

Prídimeteorický sroborovací sled.

5. A teraz malý darček z planéty JAHODOVÁ. Práor, je ľadosládky...

Prúdiaci a prúdiaci prúdiaci

Pólohové svetlo

